Any I. Núm. 19. - Barcelona, dijous 6 juny 1929

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA

Preu: 20 cènts. - Pelai, 62. Telèf. 15300. - Subscripció: 2'50 ptes. trimestre

Tot torna

1923-1924: un govern laborista a Anglaterra
1924-1929: un ministeri Baldwin-Chamberlain
1929. . . : un altre gabinet laborista

Tot torna: és la llei del pèndul

BIBLIOTECA P. ARUS

L'EVOLUCIÓ LEGAL A ANGLATERRA

El triomf dels laboristes

Importància de les eleccions angleses i del Foreing Office

La dita que Anglaterra governa el món és una mica exagerada i antiquada perquè el món té actualment dos amos. Ès, però, encara completament exacte que Anglaterra influeix d'una manera molt directa en els afers d'Europa i de gran part de l'Asia i l'Africa. I com que Anglaterra és un país liberal i democràtic, quan diem que Anglaterra governa o controla la política europea volem dir que el poble britànic, el Cos electoral anglès, és el que realment té l'exercici d'aquest poder.

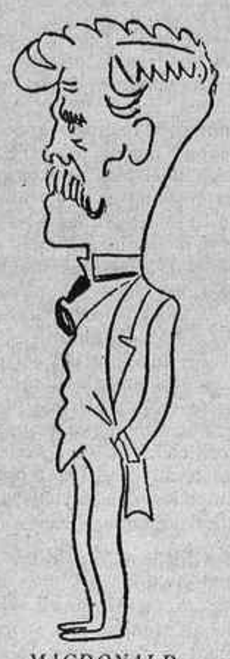

MACDONALD, el vencedor

Aquest Cos electoral és el més sensible i a la vegada el més independent d'Europa. No manca als anglesos la característica de l'home modern que consisteix a ésser home de partit, però hi ha a Anglaterra una massa molt impressionable que es mou al compàs de l'actualitat. Entre la gent de partit i la massa oscil·lant varen portar l'any 1924 a la Cambra dels Comuns 420 conservadors, 151 laboristes, 40 liberals i altres quatre diputats entre ells un comunista. Ara la massa inestable ha portat a la Cambra uns 288 laboristes, 252 conservadors, 54 liberals i 5 els altres partits, entre els quals no hi ha cap comunista.

Aquesta massa oscil·lant actua sempre sota la pressió dels grans problemes immediats. I aquests problemes sempre són un xic més alts de sostre que els que regeixen les eleccions americanes, per exemple. Mentre els Estats Units han fet unes eleccions amb la bandera de la llei seca, a favor del vi o contra el vi, Anglaterra he fet les eleccions amb el programa del desarmament, l'atur forçós i la transformació de la indústria.

L'anglès sent la política exterior i perquè la sent i en té el sentit, la qual cosa gairebé equival a dir que l'entén, governa Europa. La clau de la política exterior és el Foreing Office, o sigui el ministeri d'Afers estrangers. Pot no ésser igual que hi hagi al Foreing Office un Chamberlain o un laborista, encara que les dinasties diplomàtiques del famós ministeri, tan semblant a la cúria de Roma, són en definitiva les que imposen la tradició de flexibilitat i d'acomodament que han fet en l'orde internacional la temible reputació d'Anglaterra. Desapareix ara Chamberlain, un home que no és pas cap àguila — almenys així ho diuen els diplomàtics i els periodistes que van sovint a Ginebra — i que conserva encara per a les multituds, especialment les forasteres, aquella idea que un diplomàtic és un aristòcrata amb orquídea al trau, monocle i copalta de vuit reflexos. Chamberlain volia passar per un bon anglès, detall que concedim, i per un bon europeu, honor discutible. La seva política era eixuta i mancada d'imaginació i de generositat. Va fer fracassar el Protocol de Ginebra de l'any 1924, basat en la seguretat, l'arbitratge i el desarmament, perquè no volia comprometre massa les responsabilitats d'Anglaterra en els afers polítics dels altres, i no ha obtingut aparentment res definitiu referent al problema del desarmament naval i terrestre. Comparteix amb Briand i Stresemann la glòria del Pacte de Locarno, un bocinet de premi Nobel, i no sabem si l'esperit de Locarno va manifestar-se per primera vegada per boca de míster Austen Chamberlain.

BALDWIN, el vençut

S'ha de reconèixer també que Chamberlain havia excel·lit en l'art de flirtejar amb dues grans dames: França i la Itàlia, i això sense oblidar l'Alemanya. Ès un francòfil per raons sentimentals del qual Macdonald diu que estima França com una dona. Fidel, però, a la política conservadora, aquest amor tenia un contrapès basat en la llegendària política de l'equilibri continental: cada amoreta a França anava acompanyada d'una galanteria potser més aparent que no pas real a la Itàlia imperialista. I pel que fa referència als homes de França i d'Itàlia, podríem resumir l'opinió de míster Austen Chamberlain dient que era amic de Briand i admirador astut de Mussolini. La diferència és en aquest cas equivalent a les proves de deferència: per a Briand era Chamberlain un camarada; per a Mussolini un aspirant a deixeble. Quan va pujar el Govern conservador anglès el Feixisme era encara un arbre tendre: Chamberlain, pel que pogués ésser i obeint un joc especial del Foreing Office, el va vetllar amb amor, va apuntalar el plançonet amb canyetes, el va regar amb el seu entusiasme i se l'ha anat contemplant constantment amb aquell mirar estràbic que li dóna un aire d'esfinx de la diplomàcia, sense comprometre el gest necessari del demà.

El Foreing Office, el lloc més estratègic de la política europea, no l'ocuparà ara Mr. Chamberlain.

La política interior i exterior dels laboristes

El Labour Party arriba al Poder en situació un xic compromesa. La seva victòria no és completa. Necessitarà l'ajut de la cinquantena de liberals del senyor Lloyd George. Això vol dir que Macdonald no podrà actuar amb absoluta llibertat i que d'aquest ajut en sortirà afeblit. L'aplicació del programa laborista provocaria segurament les ires dels liberals que no tenen res de socialista. Però, fins a cert punt, aquesta coacció pot prestar un servei a un partit que encara que tingui idees renovadores és essencialment legalista i respectuós amb la tradició. Els liberals poden impedir que els laboristes intentin la nacionalització de les mines. Com que aquest problema és delicat, perquè les mines de carbó són actualment un mal negoci, el veto dels liberals pot, si es produeix, ésser molt oportú i evitar als treballistes una complicació que podria trasbalsar l'economia anglesa i el tresor de l'Estat.

Per altra part el socialisme anglès és molt diferent dels socialismes continentals. Té tant poc de col·lectivista! Karl Marx aplicat al peu de la lletra dóna per resultat el comunisme rus de la primera època de Lenín, l'època del comunisme integral. Potser els anglesos trobaran un altre desllorigador a la teoria socialista i demostraran que amb un socialisme menys doctrinari i menys alemany pot fer-se quelcom útil.

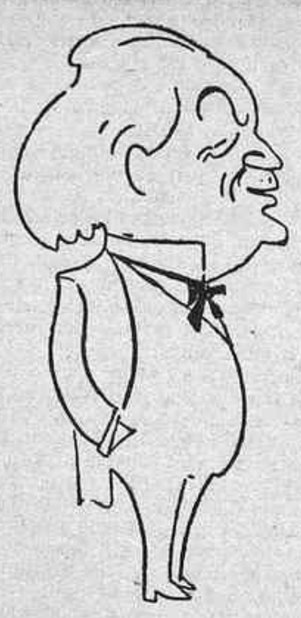

LLOYD GEORGE l'àrbitre per casualitat

Sembla, doncs, que en política interior les circumstàncies no permeten esperar del segon govern laborista reformes sensacionals.

Quant a la política exterior, Mr. Macdonald ha dit diverses vegades que l'Anglaterra no ha d'anar a remolc de les iniciatives d'altri ni practicar la política passiva de Mr. Chamberlain. Ha dit que faria una crida internacional que seria igualment equitativa per als Estats Units i la França. Ignorem en què consistirà aquesta crida, però tot fa pensar que els laboristes no es limitaran a fer una política imperial i que voldran fer una política internacional. S'ha dit que les relacions entre França i l'Anglaterra no serien igualment cordials amb els laboristes que amb els conservadors. Tot admetent que el canvi de punts de vista portarà segurament certes dificultats, és injust dir rodonament que la política francesa no pot avenir-se amb els laboristes anglesos. Certament, Mr. Snowden no té res de francòfil, però segurament aquestes dificultats ens permetran veure maniobrar Briand, espectacle sempre interessant. La passivitat de Chamberlain obligava ara a Briand a fer una política que consistia a defensar els drets de França sense moure soroll i tot mantenint sempre la unitat del front franco-britànic.

La durada del govern laborista

Macdonald ha dit que procurarà que hi hagi govern per dos anys. Dels adversaris del Labour Party depèn que hi hagi eleccions abans de dos anys. No obstant — diu el cap treballista —, el govern no es sotmetrà a cap deslleialtat ni mercadeig. L'àrbitre és, doncs, Lloyd George. L'home que ha destruït un gran partit pot ara destruir un govern. No obstant, tot fa pensar que s'hi mirarà un xic. El Cos electoral podria castigar aquest carnestoltes.

(Caricatures del dibuixant alemany Eikelmann.)

Els dijous blancs

Eficàcia de perdre el temps

Indubtablement, l'home que pot llegir quinze o vint llibres i altres tantes revistes cada mes, sense oblidar de repassar una certa quantitat de diaris, si llegir li agrada passarà molt bé l'estona i fins s'exposa a fer-se una cultura mentre triï amb solta les seves lectures i no tingui un cervell radicalment incapaç. Estarà d'allò més informat, sabrà una pila de coses i podrà passar per savi per mica que s'ho cultivi.

Fins aquí, tot aniria bé sinó que ens alarmen una mica les persones que són exclusivament un producte de biblioteca. I encara que algú — potser Carlyle — hagi dit que la biblioteca és la universitat moderna, els que passen per la universitat i no s'entretenen prudencialment pels establiments hospitalaris que veïnegen amb la universitat, també ens fan mala espina.

Per a la formació moral i intellectual d'un home, s'ha d'haver fet allò que els rigoristes en diuen perdre el temps. Desgraciat del que no l'ha perdut una mica.

No sabem ben bé el que ara passa, però en els nostres temps, no pas massa llunyans, els estudiants que no feien cap campana, que tenien matrícules d'honor, es guanyaren una ben sòlida fama d'ases entre llurs companys de curs, evidentment més qualificats per a emetre judicis que qualsevol tribunal d'exàmens. Dels més brillants expedients universitaris n'han sortit, per regla general, els professionals més tronats de les carreres liberals. Suposem que, gràcies a Déu, les coses no han canviat.

Hem de confessar ingènuament que els llibres ens han ensenyat moltes coses, alguns catedràtics no tantes i que l'experiència més autèntica ens ve de fer de cul de cafè. Tenim plena consciència que això escandalitzarà algú. Pitjor per a ell.

Prenem, aclarim-ho, aquestes tres paraules — que només en són una — en un sentit una mica extens. Entenem per cul de cafè l'home que sap passar unes quantes hores xerrant amb uns amics. No tenim salons i l'art de la conversació està molt atropellat entre nosaltres. Però, pel que volem dir, els salons — o allò que amb bona voluntat pot pendre's per una imitació de saló — són tancats i els cafès són més oberts. I, precisem-ho, encara que hi hagués salons, no deixaríem d'anar al cafè o als seus succedanis.

No s'hi ha de passar tota la vida, però si una bona part, sobretot en els anys de joventut. Les hores de cafè no són ni un obstacle per a la cultura ni per a fer esport, ara que tant se'n parla. El mal és quedar-s'hi tota la vida i no saber conèixer quan s'ha de dir prou i escurçar-ho una mica. Però tot home que senti tanta inclinació per a viure com per a veure com els altres viuen, té d'agrair a haver fet de cul de cafè una flexibilitat d'esperit que li farà compendre moltes coses sense que necessàriament les hagi de defensar ni d'adoptar, una experiència que no es paga amb diners ni amb cursos per poligràfics que siguin, unes relacions extenses i variades que afinaran el seu coneixement del món i dels pobladors d'aquest, etc., etc.

Algú ens preguntarà potser si creiem que fer de cul de cafè és, doncs, una magnífica escola. A poc a poc. Cal establir abans un principi fonamental. L'ase irreductible (i ésser ase és una qüestió de qualitat, no pas de quantitat, entengui's bé), l'ase a tot ésser-ho, com tants en podríem citar amb noms, pèls i senyals, restarà ase faci el que faci, vagi allà on vagi i provi d'apendre el que provi d'apendre. En això sí que som ben fatalistes.

Voldríem ara treure resultats d'una copiosa col·lecció d'històries cliniques demostrant la irreductibilitat dels ases i la poca vàlua de la concessió acostumada; «però és tan bona persona».

Ho intentarem un altre dia, si abans no ens malmeten a cosses.

C.

MIRADOR INDISCRET

Textos paral·lels

En l'última de les seves *Confessions literries*, Josep Pla s'empescava aquesta mostra d'estil, segons ell, descordat, i l'atribuïa a un cronista de societat:

«El duc X portava els delicats pantalons aguantats suaument per dues cintes de seda blaves creuades en forma d'elegants estisores.»

Si En Pla s'hagués esperat uns dies, no li hauria calgut inventar res, sinó citar aquestes frases d'un article de la mateixa *Veu de Catalunya*, brollades de la ploma de la senyoreta Llucieta Canyà:

«En aquest club no hi ha prestatges amb llibres d'esquena, ni dipòsits de vidre amb líquid amable, per a pintar les parets llises i suaus d'unes quartelles de color de puresa.»

Més avall, trobem «papers liquidòfils» i «soroll de boles blanques perseguint-se per l'estadi verd».

¿Y qué necesidad hay de nombrar los objetos físicos y naturales con rodéos y signos metafóricos, sean ó no congruentes?, preguntava fa segle i mig Antoni de Capmany, cronista de Barcelona.

De caviar no se'n menja cada dia

Al banquet regi de Belles Arts, més de quatre comensals es trobaren penjats, en començar, per no saber com es menja el caviar.

En Clapera, director de *La Razón*, xicot sempre jovial i franc, ho explicava l'endemà a un grup d'amics:

— Jo no parava de donar «rasca» al comte de Villanova, que estava davant meu, per tal de donar temps a veure el que ell faria amb aquell pa torrat i aquells granets negres.

Rient afegí:

— No era pas sol a passar angúnies! Quan ja m'entrenava, el director del *Diario de Barcelona* em digué tímidament a l'orella: «Com es menja, això?» Aleshores em vaig donar importància. «Ès molt fàcil, home de Déu! S'agafa el pa torrat, s'estén el caviar damunt...»

Precaucionistes

— Escolti — van preguntar a una senyoreta a can Llibre, fa pocs dies —, Cristòfol Colom va descobrir Amèrica?

I ella va respondre:

— Ja li contestaria, però d'ençà de la sortida del MIRADOR em reservo quan es tracta de preguntes sàvies.

Canvi de parer

El poeta Vicens Soler de Sojo ens prega de fer constar que la seva opinió sobre què cal fer del Poble Espanyol ha canviat.

En lloc de la que publicàvem en el número passat, ara creu que el millor que es podria fer és instal·lar el Dr. Asuero al Poble Espanyol, amb el ben entès que part dels beneficis servissin per pagar les despeses que la ciutat ha fet per a l'Exposició.

A veure si ens entenem

En *El Matí*, el senyor A. Griera escriu sobre la Unitat Cultural de l'Occident, i diu, entre altres coses probablemente substancioses, que els protestantisme no ha pogut crear una cultura ni infondre al món una nova ideologia. Ès que el senyor Griera encara deu haver de descobrir les Illes Britàniques, l'Alemanya i el lliure examen. D'altra banda, el procreador de *Malins* que s'anomena Charles Maurras no cessa de dir i redir que el liberalisme i la democràcia són obra del protestatisme. Ja es posaran d'acord els senyors Maurras i Grera, si són servits.

Hom cerca Tomàs Garcés

Encara que no ho sembli, hom cerca Tomàs Garcés. I no és pas que hom el cerqui a la quieta. Hom el cerca pels diaris, en anunci públic aparegut al *Boletín Oficial de la Provincia* del dia 22 del passat. Tampoc que hauria costat un cop de telèfon a la Casa *degli Italiani*, per no anomenar qualsevol centre cultural. Oh, i que l'Edicte en el qual se'l cita està encapçalat «Diputación Provincial de Barcelona». Tan poc que hauria costat, encara, demanar al senyor López Picó o al senyor Millàs-Raurell, amics del poeta, en aquest cas, desconegut, que en donessin notícies. Però es veu que l'Administració pública no està per brocs: el més pràctic és la citació en el diari oficial.

Cal que diguem que el nostre poeta i distingit ordenador de l'intercanvi de relacions literàries, filosòfiques i polítiques entre Catalunya i Itàlia, no és cercat per haver fet res de mal. Només se'l cerca perquè es veu que ha canviat de domicili i ara a l'hora de cobrar-li la contribució no el troben. Cal dir que aquesta contribució no la paga com a poeta, sinó com a advocat, perquè els poetes ara com ara encara estan inclosos en la Taula d'Exempcions.

Puresa de llenguatge

Durant la construcció del pavelló alemany de l'Exposició, hi havia un rètol que feia:

«Se permita solo el entrada a los trabajaderos.»

L'autor, naturalment, devia ésser algun teutó que s'havia empassat tot venint en el tren, *¿Quiere Vd. aprender el español en 8 días?*

Trenta actes notarials per doble personalitat

Sembla que davant l'exorbitant nombre de persones que entraven amb carnet de favor a l'Exposició, l'empresa arrendatària de la taquilla va posar un determinat dia un notari a cada porta amb l'objecte de fer-los aixecar les actes que calguessin.

El primer de picar fou un distingit home de negocis, germà d'un important poeta de Catalunya, el qual entrava a Montjuïc amb passi de *peón albañil*. Al cap d'una estona va arribar un automòbil carregat de senyores. La propietària del superb Packard, una distingida senyora marquesa, duia el passi d'una bona dona «guardadora de retretes» i les tres elegants dames que l'acompanyaven duien totes tres altres tants passis del *servicio de limpieza*. Al cap d'una estona va arribar un capellà que duia el passi de cambrer d'un restaurant. Així, en mitja hora, es van aixecar fins a trenta actes notarials. Diu que Don Olegari Riera, l'arrendatari de la taquilla, s'havia estranyat que en sis dies haguessin entrat a l'Exposició 150.000 persones amb carnet de favor. I ara que ha descobert el secret, diu que pensa demanar la rescissió del contracte. Quins papers es fan per no pagar un parell de pessetes.

La Bíblia Protestant i la Guia de Barcelona

Aquell homenet petit que s'apropa a les taules dels cafès i ofereix la Bíblia Protestant, versió de Cipriano de Valera, sense comentaris, ha posat a la venda els Evangelis en una nova edició singular. Diu així: *Edición conmemorativa de la Exposición Internacional de Barcelona* 1929, i tant a l'estoig de cartó com a les cobertes de cada Evangeli hi ha una vista de Barcelona o de l'Exposició. El de Sant Joan hi té l'Arc de Triomf i el Saló de Sant Joan; el de Sant Marc, el monument a Colom; el de Sant Mateu, l'Avinguda Central de l'Exposició, etcètera, etc.

Un estranger, l'altre dia, pensant que comprava la *Guia de Barcelona* va adquirir un estoig d'aquests. Després es va estorar quan va trobar que en comptes de contenir *las calles y plazas, y la numeración antigua y moderna*, llegia els versicles sagrats...

Els punts sobre les ïs

S'ha presentat a la nostra redacció el senyor Pablo Casado i Homedes, natural de Ciempozuelos, representant comissionista, pregant-nos que fem constar que ell no és pas el Pablo Casado esquarterat per Ricardo Fernàndez, i que qualsevulla confusió en aquest sentit pot perjudicar el seu negoci.

Resta complagut el nostre honorable reclamant.

Cultura musical

Un conegut industrial de Barcelona, que ha tingut algun tracte amb ximpancés per mitjanceria del doctor Voronoff, estava en una llotja, escoltant un concert de quaresma de l'Orquestra Pau Casals. Tenia el programa als dits. Una dama de la mateixa llotja li demana:

— Què tocaran ara?

— *Don Joan Strauss* de Mozart — respon, seriós com un rabequet.

Cultura artística

El mateix senyor, que fou dut per la Lliga a la Comissió de Cultura de la Casa Gran, deia no fa gaire:

— *No sé por qué chillan tanto con eso de quitar el coro de en medio de la Catedral. En San Pedro de Roma el coro no està en medio de la iglesia y nadie pide que lo pongan allí.*

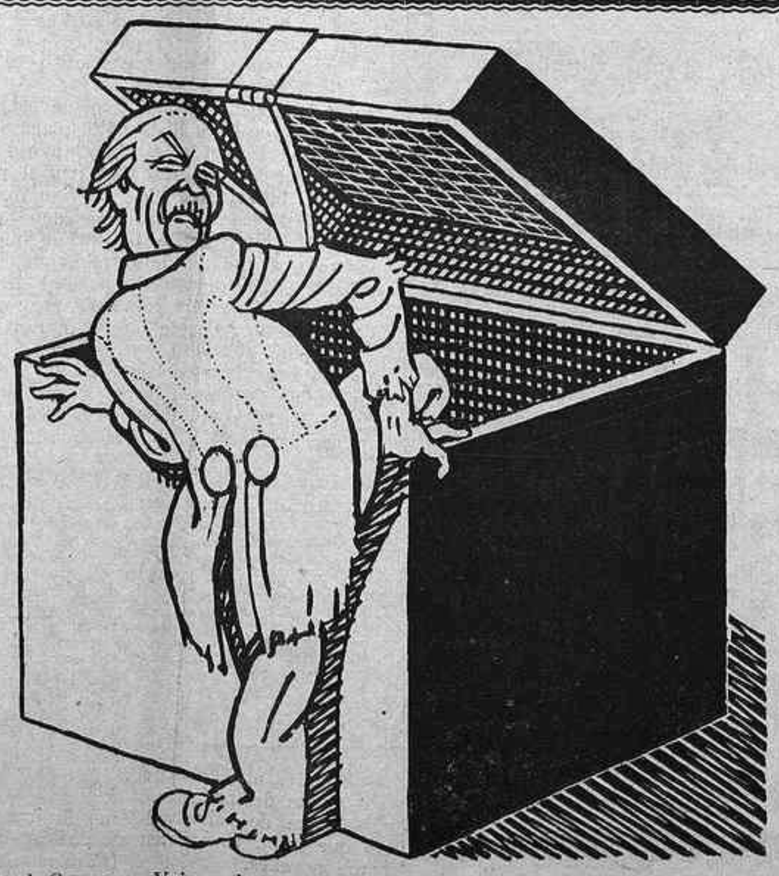

Lloyd George. — Vaja... desem-nos, ara que la caixa del partit ja està un xic desembarassada.

(c) Ministerio de Cultura 2006

Fer esport i alternar

És sabut que el Pompeia, entre els clubs de tennis de Barcelona, té una caient més aviat democràtic i no gens enravenat; també és sabut que un dels que té més punt a considerar-se aristocràtic i selecte és el del Turó.

Fa un quant temps, en trobar-se els llavors presidents d'aquest dos clubs, que eren respectivament Josep Maria Tarruella i el distingit fabricant Lluís Escayola, i sortir a la conversa la vinguda de notables jugadors estrangers que, com és natural, feren nombre de partits en el Pompeia, el senyor Escayola, un si és no és vexat pels pocs partits que es feien al Turó, digué.

— Sí, per jugar, és clar que van al Pompeia; però quan volen alternar, no en dubti, vénen al Turó.

A la qual cosa, Tarruella, sense emocionar-se gens ni mica, li respongué:

— N'hi ha de tots; n'hi ha de tots: n'hi ha que van al Turó i n'hi ha que van a l'Excelsior.

Un bus de confiança

A Castellar del Vallès va caure un noi en un riu o una riera d'allí la vora. El desgraciat xicot es va ofegar i no va haver-hi manera de treure'l de sota l'aigua.

L'Ajuntament de Castellar, al cap d'uns quants dies es va reunir en sessió. Un regidor es va aixecar, i va dir:

— Crec que l'Ajuntament s'hauria de preocupar d'això d'aquest noi ofegat. Vull dir que l'hauríem de treure del riu i dar-li sepultura cristiana.

— Sí, bé, però qui ho farà? — digué l'alcalde.

— Seria qüestió d'anar a Barcelona a buscar un «obús».

Un altre regidor va intervenir:

— Ho trobo molt bé. Però ens hem d'assegurar de que sigui un «obús» de confiança...

Una situació compromesa

La setmana passada varen arribar a Barcelona unes senyores estrangeres amigues o conegudes de Joan Estelrich. Aquest va demanar a Joan Chabàs que tingués l'amabilitat d'ajudar-lo a fer els honors de la ciutat a les forasteres: el literat valencianista no va saber negar-s'hi.

Una de les sortides nocturnes es va acabar amb el clàssic tomb de Rambla fins a Colom. Però en passar davant d'un quiosc metàl·lic que hi ha a la Plaça del Teatre i del qual sortia una cua composta de prop d'una dotzena d'individus, una de les senyores va voler saber què esperaven aquella gent amb tanta paciència i en aquelles hores gairebé de matinada.

Chabàs va intentar esquivar la pregunta, però, a l'últim, veient la vivíssima curiositat de la senyora, no va tenir més remei que cercar una excusa.

— Aquests senyors... sí... Doncs esperen tanda per a adquirir tiquets per a una «boîte de nuit».

L'home es pensava que ja se n'havia sortit, però, pel que es veu, la senyora no era massa fàcil de contentar i va demanar:

— No en podríem adquirir nosaltres?

El compromís era ferm. Per a esquivar-lo va fer veure que parlava amb l'Estelrich i va dir:

— Perdoni. M'havia equivocat. Aquesta gent estan esperant els darrers telegrames de l'estranger.

Hom demana un inventor

Fa cosa d'un mes, un jove advocat barceloní anà a donar una conferència a un poble d'Urgell i parlà, precisament, en un centre republicà ple d'aquells vells intransigents de la bona època que es menjaven els clergues de viu en viu.

Després de la conferència, els de la «Junta» felicitaren càlidament el conferenciant i es feren comentaris dels paràgrafs que havien semblat «més forts» a l'auditori. Un dels terribles republicans de la vila s'atansà al conferenciant i gairebé a cau d'orella li digué:

— Al nostre país no anirem bé fins que surti un «flit» per a capellans...

Un èxit!!

Una vegada un grup d'estudiants catalans va anar a París. Els seus camarades francesos els varen rebre amabilíssimament i la primera cosa amb què varen obsequiar-los fou amb un banquet. Quan s'acostava el final i l'hora dels discursos era imminent, un dels estudiants catalans — la cosa té prou gràcia perquè no calgui anomenar-lo — s'aixeca, se'n va a trobar al que feia de cap de l'expedició i li diu a cau d'orella:

— Amb confiança. Tu no deus anar gaire fort de francès, oi?

— Home, francament — va respondre l'altre —. Tinc el del batxillerat i amb prou feines.

— Doncs no t'amoïnis. Quan ells facin el seu discurs ja els contestaré jo, que he anat als *Hermanos* de la Doctrina Cristiana i el parlo com el castellà o millor encara.

Al cap de colla li va semblar que li treien un gran pes del damunt i va esperar confiadament l'hora dels discursos, sabent com sabia que la cosa estava en bones mans.

I bé. Al cap d'un moment el president de l'Associació escolar francesa que obsequiava els nostres compatriotes, s'aixeca i comença un brindis de circumstàncies. La cooperació intellectual, els estudiants som una gran família, la Catalunya i la França sempre han estat bones amigues, els dotze mil, etc.

I arriba l'hora de contestar.

L'ex-alumne dels *Hermanos* comença, cerimoniosament.

— *Messieurs. Naus sommes venus à Paris, et nous avons trouvé de camarades...*

Una petita pausa.

— *Pas de camarades, de compagnons...*

Una altra pausa.

— *Pas de compagnons, d'amis...*

Una altra pausa, ben anguniosa, aquesta vegada.

— *Pas d'amis...*

I la cosa no li sortia.

Un dels estudiants crida des del capdavall d'una de les taules:

— *Pas d'amis...* El pare carabasser.

Els francesos es van quedar completament seriosos, però el que és els d'aquí encara riuen ara.

La Guyana no és cap establiment de banys

La Veu de Catalunya diu en la seva secció «Dietari Escènic»: «D'un llibre d'Albert Londres n'han fet una obra titulada *Au bagne* els senyors Maurice Prax i Harry Mass. L'escena figura una platja; els personatges van tots en vestit de bany. Hom espera que aquesta obra produirà vives discussions.»

Ens sembla que si els actors surten amb vestit de bany, com diu *La Veu*, podria ésser que fins hi hagués garrotades. No pas en nom de cap moral, naturalment, sinó en nom de la propietat escènica, perquè ara com ara els arranjadors del reportatge d'Albert Londres sobre els presiris de la Guyana, l'únic que han dit és que els personatges surten vestits de presidaris, com s'escau al títol de l'obra, i no pas amb vestit de bany, perquè tothom sap que *bagne* vol dir presiri, llevat del redactor de *La Veu*, que es pensa que vol dir bany.

Es veu que això dels idiomes a les redaccions dels diaris és un problema insoluble. S'haurà de crear un curset ambulant de llengües que vagi del carrer de Llúria al de Ferlandina, del de Ferlandina al carrer de Muntaner, i així vagi donant el tomb.

De totes maneres (això ho diem pel seu consol) el redactor de *La Veu* ja s'hi afinava un xic. El vestit de presidari acostuma ésser ratllat com certs vestits de bany. En aquest sentit es pot fer la ilusió que no s'ha ficat tant de peus... al bany.

Per dificultats d'última hora, no podem donar en aquesta plana els reportatges a que estan acostumats els nostres lectors.

DEMANEU pertot el matamosques

RADIOL

El de millor perfum, el més econòmic i l'únic d'eficàcia

LABORATORI CREOTAL, Batista, 12 (S. M.). Telèfon 51822

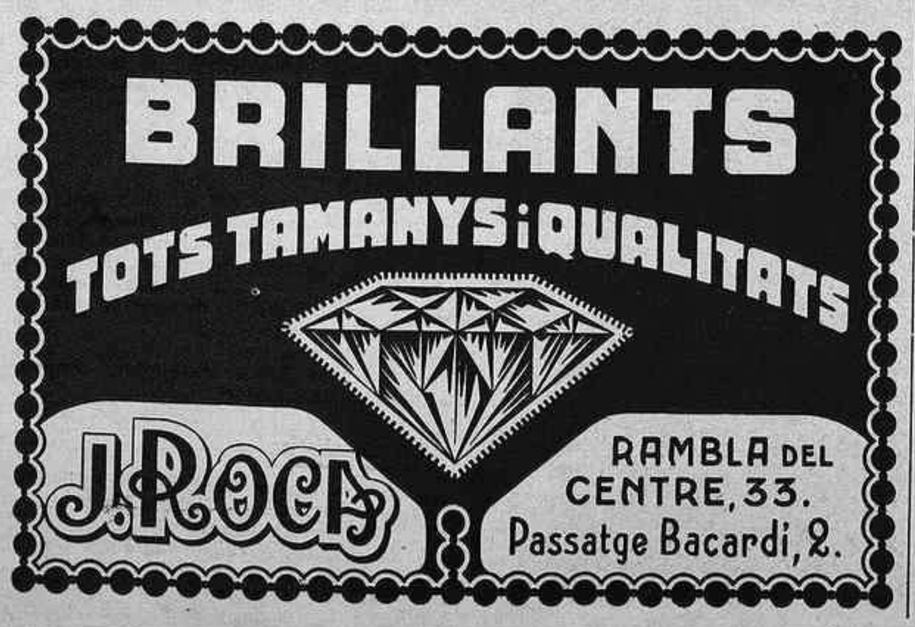

Defensa del gènere documental

No hi ha dubte que la llibertat dels gèneres literaris és tan sagrada com la llibertat dels gèneres tèxtils. Si a un fabricant d'arpilleres de Terrassa li posàveu la pistola al pit i li dèieu: "No, senyor; vostè només ha de fabricar gabardines", tothom sortiria a la seva defensa, perquè els fabricants de teixits són ben lliures de fabricar el que els doni la gana. En literatura, cal que passi exactament igual. Si un home vol escriure en vers, com si vol fer-ho en prosa, com si vol farcir els seus textos de punts suspensius i de cometes com Don Emili Junoy, com si se li acut redaciar les seves produccions de manera que s'hagin de llegir comensant per baix per anar-se enfilant amunt amunt, ratlla per ratlla, com aquell que puja una escala, és també ben lliure de fer-ho. En aquest cas, però, com en tots els casos que se surtin del corrent general, no podem garantir-li l'èxit, com tot i respectant la llibertat del fabricant d'arpillera de Terrassa, no li assegurariem que hi fes diners si s'entestava a vendre-la per confeccionar-hi jaqués i armilles de fantasia.

De totes maneres, qui sap, Mare de Déu, tot és llançar una moda. També es necessita el seu valor. I en aquest cas, a Salvador Dalí no se li haurà pas de posar en la seva cartilla a la manera de les cartilles militars que diuen: "Valor: Se le supone", perquè Salvador Dalí ha demostrat aquest valor llançant-se a produir el gènere documental.

Algun senyor Canons s'ha indignat perquè *La Publicitat* publica de tant en tant en la seva primera pàgina aquells documentals tan bonics que diuen coses així com: "A les 9 h. 15 m. 27 s. damunt la taula del recó N.O. del *Portique* dels Champs Elysées hi ha: una petaca d'ambre, una capsa de llumins, un flascó de mostassa, una porcellana amb 27 escuradents, tres colzes, 14 centigrams de cendra de Khedives. A les 9 h. 16 m. 3 s. han desaparegut 10 centigrams de cendra a conseqüència d'un esternut." Fan malament d'indignar-se aquests senyors Canons. D'aquí cent anys, quan la gent de l'època repassi les col·leccions dels diaris, com fem ara amb la col·lecció del *Brusi*, aquests petits detalls poden donar a l'observador la clau de tota una generació. Avui agafem un text de cinquanta anys enrera i llegim: "La brisa nocturna acarició la frente de ella con su aleteo mientras la luna extendía su manto de terciopelo sobre los árboles del frondoso parque." Ja no necessitem seguir més avall. Després ens assabentem que l'autor d'aquest fragment fou una personalitat de primera fila en la història literaria del seu temps I ja hem format concepte del senyor, del temps i de la gent que el llegia.

Cal no menysprear res que pugui servir de dada als historiadors futurs I el tema documental, ben tractat, no hi ha dubte que pot arribar a tenir èxits ressonants. Tot és qüestió de tenir encert en la tria dels arguments. Salvador Dalí, pintor de talent que intenta dissimular la seva pintura amb serradures de suro i amb pilots de grassa perquè li fa por d'*arribar* massa aviat, s'ha posat a escriure com qui diu ara. Li falta entrenament, com a qualsevol que es posi a fer una feina que no la té per la mà, i no troba temes de prou amenitat per als lectors. D'aquí que tingui gent que en diuen mal. Però el gènere documental que ell cultiva és un gènere del qual són llegidors una pila de ciutadans, i que a tots ens ha deleitat una pila de vegades, fins arribar a produir-nos les més dolses sensacions a l'esperit.

Cultiven el gènere documental els notaris que redacten escriptures d'inventari, amb aquella minuciositat de detalls per a descriure tota mena d'objectes de fòtils que el mort ha deixat, ignorant, el pobre, que de les seves coses vindria un dia que se'n faria entre totes un veritable *chef d'oeuvre*. Quins documentals els inventaris dels notaris!

Cultivadors del gènere documental són els metges forenses quan practiquen autòpsies i descriuen l'estat de les vísceres, amb llur color, olor, sabor, tacte, tan detalladament i amb tanta passió que sembla que les facin viure novament, i fins al difunt si ho sabés li plauria de ressuscitar només que per admirar aquella meravella visceral que ell, ignorant, desconeixia que portés dins. Quin documental més formidable l'obra d'un forense el dia d'una catàstrofe ferroviaria o d'un incendi en un cinema, amb cinquanta o seixanta ferits i aquell bé de Déu de fractures com minutes de terços superior i inferiors de tots els ossos, i aquella follia d'articulacions desarticulades, tot tan ben descrit que fins ha de saber greu d'enganxar-ho per no haver de destruir el bell poema ossi forjat en bona hora per una màquina que descarrila o per una pel·lícula que s'inflama.

Cultiva el gènere documental la senyora de sa casa que fa la llista de la plaça quan la minyona torna del mercat i anota minuciosament les verdures, la carn, el peix, la fruita, la mantega, l'oli, el vinagre, les espècies... L'emoció que produeix aquest documental quan de sobte, un ensiam que es pensava que valia 0'75 es troba que l'han rebaixat a 0'50, aquest documental domèstic pren aleshores un to...! Es com quan contempleu un paisatge que us agrada, us agrada, però hi trobeu a mancar un "què", i de sobte us fixeu en l'ombra d'uns arbres i una mica de llenca de cel apagat entremig. I dieu: "Això! Això és el que ho acaba d'arrodonir. Quin sapastre aquest pintor. En sap un niu!" Quin documental també la llista de la bugadera, amb tots els calçotets que se li van lliurar, sense que n'hagi desaparegut cap dalt del terrat i tots els llençols i les tovalloles, i la roba més íntima, i els tovallons, i 2'00 pessetes de sabó, i una ampolla de lleixiu, i tres paquets de blau...

Voleu dir-nos quina és la casa on no escriuen cada dia documentals? Però aquests, encara, són documentals que només fan bonic de llegir i de considerar. Però si passem als documentals que poden pendre plastitat...! Quin documental aquest Menú de sopar de prínceps:

Soupe Archiduchesse
Oeufs brouillés au jambon
Saumon de la Loire sauce Indienne
Coeur de filet de boeuf à l'Oporto
Filets volaillés à la gelée
Salade Olivier
Petits Gâteaux

I aquell documental líquid per acompanyar-lo, capaç de fer reconciliar el "pompier" més solemne amb totes les eres del suro, de la sorra, del níquel i de la dissecció, que els moderns apòstols voldrien que comencessin a entrar en vigor. Aquell documental que fa:

Amontillado Solera
Diamante
Marqués del Riscal (Grand Vin)
Pommard, premier tête
Moet et Chandon, carte blanche

I és que davant uns documentals tan ben trobats, qualsevol es lliura a la literatura romàntica, posem per cas. Vegeu quin altre documental que mai no perdrà, perquè serà de totes les èpoques, per damunt del suro, de la sorra i de les bèsties esventrades:

Coktail Tombouctou*
Petite Marmite à l'ancienne Cleopatra
Timbales de Merlan a la Morney
Mignon de Filet Montmorency
Céleris braisés moelle
Asperges d'Aranjuez, sauce divine
Poularde de la Bresse dorée
Flanquée de Cailles
Salade coeur de laitues
Roche de glacé Vénitienne
Pêche Melba
Pâtisserie
Fruits au vieux Marrasquin
Café Moka
Liqueurs

Amb aquest documental tan important d'embalum, poseu-hi un bon documental de vins, que s'hi adigui, i si creeu la secta dels documentals de seguida fareu prosèlits i tindreu al darrera tota la gent que voldreu.

Perquè un documental que a més a més d'entrar primer per l'orella, i després pels ulls, perquè entra també per la boca, i sigui assimilable gairebé per tots els sentits, no hi ha cap dubte que és superior a tots els altres documentals que només són assequibles a un o dos. ¿Perquè tenen tant d'èxit els bodegons de rebost, sinó per aquell aire desmenjat que prenen com si fossin caçats en un recó de taula abandonada de mercat? ¿Perquè aquell gran bodegó d'En Martí Alsina ha arribat a tenir l'èxit que té, sinó perquè hi ha aquella perdiu tan de debò que hi apropeu el nas, ensumeu i sentiu de seguida aquell petit tuf que vol dir que està al punt de fer-la amb cols perquè ja comença a pendre caràcter putrefacte?

Però millor que aquests documentals que trobem escrits en forma caligramàtica al costat del vostre plat en els banquets, són encara aquells documentals cantats pels divos de les nostres tavernes de primer ordre. Com guanya un documental ben dit, amb els seus pinyols en els indrets oportuns! L'art de Berta Singermann pren uns colors vius i palpitants insospitats en boca del minyó de cal Agustí, la gran taverna del carrer de Muntaner, quan canta:

—Tenim escudella i arròs. Com a peix hi ha aquell rap amb suc, llucets de cap i cua, una rodanxa de lluç de palangra que és de primera. També hi ha, si no s'acabat, popets amb ceba i tomàtec, i tonyina al forn. S'ha acabat el bacallà. Després hi ha flicandó que va amb albergínies, platillo d'anyell amb patatetes, cap i pota amb pèsols, i pollastre rostit. Si vol també li farem llomillo, un bistec, o botifarres que les han dut avui mateix de Castelltersol. Per postres li puc servir raïm, flam, grana de capellà, plátans i taronges.

Davant d'aquest poema, qui és capaç de declarar-se enemic dels documentals? I si us presenteu a can Soler de la Barceloneta no us dic res del documental que us cantaran sense respirar:

—Que vol sopa de peix o escudella? Mig de sopa, veritat? De vi en deurà voler vint en un porronet. Hi ha sarsuela en tres actes, i peix fregit; si vol li farem un tall de bacallà amb menuts de gallina. Bacallà i no va dir res! Hi ha encara unes costelletes, una mitjana. Per les patates fregides s'haurà d'esperar. Li puc dur un tomàtec amanit, *Amanecido que haiga de todo!* Per postres voldrà una tortuga? Préssec, aubercocs, plátan i ametlles.

Tot això són documentals que s'emportarien unànimement els sufragis del públic; convenim-hi. ¿Perquè doncs Salvador Dalí, tractant el tema documental no té èxit i més aviat fa sortir de pollaguera certa gent? Perquè cerca arguments no massa adaptables al corrent general. Si aquest estiu per jugar al golf es portarà una camisa de gamussa finíssima amb tanca metàl·lica és cosa que interessa més que a la primera pàgina de *La Publicitat* i als seus lectors, al prospecte de la temporada de Can Comas o de Can Furest i a llurs clients. Però no és un tema de interès, com pot ésser-ho en canvi un menú en el moment d'asseure's a taula o un inventari en el moment d'heredar.

Nosaltres, no cal dir-ho, votem pel gènere documental, puix que som partidaris de la llibertat de gèneres literaris, i desitgem que els lectors de *La Publicitat* tinguin una mica de paciència, perquè tot el bo es fa esperar, i creiem que Salvador Dalí és capaç de donar-nos en el gènere documental coses tan bones com les seves pintures, siguin amanides amb sorra del Port Franc com sense sorra, ja siguin amb argument com sense.

J. VENTALLÓ

— Què és això, cambrer?
— Cuixa del pollastre.
— Cuixa de pollastre? Amb la imaginació que teniu us hauríeu de dedicar a escriure novel·les. (*Passing Show.*)

L'APERITIU

Madrid - Cocktail. — He passat uns dies a Madrid amb el pensament pigallat de taques opalines, vermellenques, d'un sofre torrat o d'un verdet inofensiu. Aquestes taques mantenen una olor amable i engrescadora, són les taques dels cocktails. Madrid s'ha donat al cocktail, com s'ha donat a un americanisme manssíssim, que vol amagar aquella purulència aiguafort, i aquella salsa de nervis trinxats i de terra d'escudelles que és el Madrid autèntic, i el que té un gust positivament humà.

Madrid ha passat del café amb llet i d'aquells senyors que sucaven les potes dels crancs dintre les tasses de café amb llet, al cocktail més fantasista. Dintre l'art de les mixtures americanes, els barmen madrilenys troben espècies reeixides, perfectes. A les terrasses de la Granvia i del Retiro els cocktails i els «ice-cream» refresquen la boca d'unes noies absolutament esportives i d'uns nois amb quatre pèls sota el nas, retallats segons la fórmula del darrer film.

Això vol dir que Madrid és i ha estat una ciutat de café, però no una ciutat d'aperitiu. L'aperitiu, a Madrid, agafa la forma més fàcil, més epidèrmica, més decorativa. El cocktail és això, l'aperitiu per a les persones a les quals no ha estat donada la veritable ciència de la beguda. Una mica de fantasia líquida, per a sumar a la fantasia del maquillatge i del vernís d'esport que es vol donar a la mandra.

En canvi, a les terrasses de Madrid, no veureu caure les gotes d'aigua ensucrada damunt d'una bona dosi de pernod 68º. No veureu aquell picon, color de caoba, una mica llepissós, amb una ànima profunda de taronges agres. No veureu el noilly sec orgull de totes les barbes i les redingotes del Midi, ni aquell gin pur que sap reflectir els ulls blaus i les galtes inflamades dels infatigables bevedors holandesos. Els aperitius de debó no són per a unes generacions educades amb café amb llet i amb aquell vi negre de les tavernes del carrer de Toledo; s'avenen més amb la humitat dels ports. En els ports es pot dir que hi ha les ànimes que, per damunt de la teatralitat de níquel d'una cocktelera, saben apreciar i comprendre totes les teranyines i les etiquetes inefables de les ampolles que porten la veritat ben tapada amb un tap.

Adolphe Menjou. — He rebut unes ratlles amables del meu amic Salvador Dalí, escrites a l'esquena d'una fotografia d'Adolph Menjou. Els sobrerealistes, i especialment el meu amic Dalí, parlen del bigotet de Menjou com d'un símbol. No comprenem aquesta mena d'adoració. Menjou, al meu entendre, representa tot allò que va més en contra del sobrerealisme. Representa el realisme més avant-guerra. El realisme més podrit, més perfumat, més intoxicat de tradició. L'èxit de Menjou entre la carn ripolinada de Hollywood és precisament un èxit de contrast. Menjou, amb les seves armilles antiquades, amb una mica de l'hermetisme del Faubourg Saint-Germain, i amb bona part de la gràcia canalla dels cafès de la Place Blanche, amb els seus colls i els seus plastrons afectats, amb el pòmul trist, i les nines intencionadament mongòliques, amb una elegància de sastre estripaqüentos, d'home que va «mudat» a consciència, però que al mateix temps sap estrafer una finíssima elegància avellutada, encongida i passada de moda, aquest Menjou de la camèlia al trau i dels cabells afadigats de goma, encara que dugui unes calces de golf i s'enamori d'una princesa mecànica, és un esperit ple de la pols de l'època de les carretelles guarnides amb crinolines de color de rosa.

Menjou ha portat al bar americà aquella correcta, aquella perfumada tristesa que hi ha al restaurant Voisin de la rue Cambon.

És precisament per tot això que la rialleta i el bigotet de Menjou són impressionants; aquest artista ofereix a les deesses de mil nou cents vint-i-nou un ram de gardènies mig podrides, que afortunadament no s'acaben de podrir del tot. Dic afortunadament per mi i pels que no ens pengem del sobrerealisme com si ens pengéssim al coll de l'única salvació.

«Hiver caraïbe». — Un altre llibre de Paul Morand. Dietari de viatge, una mica trist, una mica apagat, una mica massa transcendental. Paul Morand, enemic de l'«ice-cream», té un estil cada vegada més d'«ice-cream», perfumat amb recepta, artificialment, cada vegada amb la recepta més visible, però graciós, fresc, fonedís a la més feble tebior dels ulls, no cansa ni preocupa. Els darrers llibres de Paul Morand semblen que s'aigualeixen, però el seu bar passa per uns moments precaris. No hi ha aquell luxe de begudes, moltes ampolles s'han acabat, i l'escriptor ha de fer bastant ús de l'aigua de l'aixeta.

Paul Morand és una de les tantes paradoxes del dia. Té l'ànima ferida d'unes ferides que supuren allò que en diem «modernitat», però les ferides vénen de més lluny. Paul Morand tremola davant de totes les vegetacions salvatges i plora davant les civilitzacions mortes que tenen una sentida de pebre essencial i sense contemplacions. El seu dietari de Mèxic n'és una prova. Paul Morand estima una vida sincera i sense maquillatge. El seu comentari a les coses actuals és un comentari agre, que no es pot despendre mai d'un tuf de clínica. De la posició del metge amb els guants de goma davant del cos anestesiat.

Fa temps que a propòsit d'un comentari que jo vaig publicar sobre *L'Europe galante*, Paul Morand em va escriure unes ratlles en aquest sentit: En *Bouhda vivant*, en aquest *Hiver caraïbe*, s'accentua la paradoxa de l'escriptor.

Malgrat l'esforç una mica comercial, malgrat el desinflament, la gràcia no abandona, però, a l'autor de *Fermé la Nuit*. Una visió dels «charros» mexicans, estreta de la pàgina 196 d'*Hiver caraïbe*: «Ils sont assis dans leur selle, la *montura* en cuir tanné, comme dans un fauteuil de pullman, les pieds dans les étriers d'argent; ils fument des cigares très noirs, très *colorados*; ils s'entourent de crachats négligents, jetés comme des aumônes...»

JOSEP MARIA DE SAGARRA

GRAVATS TIPOGRÀFICS BADAL I CAMATS París, 201. Telèfon 74071

(c) Ministerio de Cultura 2006

PUNTS DE VISTA

Entorn del cas del Dr. Asuero

Els metges estem de moda novament. Sembla que ho fem exprès de cridar de tant en tant l'atenció de la gent; quan no és l'anunci d'un nou mitjà terapèutic, és un procés escandalós en reclamació de danys i perjudicis a un cirurgià de fama qui fa girar l'esguard de les multituds vers la nostra professió. Pels mal parlats és estrany que no s'hagi vist com un cas d'exhibicionisme i de trucs ben combinats en cerca d'una propaganda, com fou acusat l'Otero en els seus mals temps de celebritat en decadència.

Després del ronyó de Sabadell ha vingut el cas del doctor Asuero. El doctor Asuero ha trasbalsat l'Espanya i l'ha portada per un encant a uns quants segles enrera. Un estat neuròsic col.lectiu ha mostrat tot allò que que de fictici hi ha en la nostra civilització, i això ha afavorit el procediment en els primers moments i li ha donat una eficàcia més grossa, si és que en té alguna, que no ho neguem ni ho afirmem.

Tot el que es refereix a la Medicina té un èxit segur d'atenció. La gent que no té gaires coses espirituals de les quals ocupar-se, parla de metges i de malalties. Fixeu-vos-hi bé, el 75 per cent de temes de conversació, sobretot entre dones, volten entorn de de la Medicina; l'individu que ha sofert una operació o les famílies que tenen un operat entre els parents pròxims exploten el motiu com si fos una situació previlegiada.

Malgrat els molts enemics, i de qualitat alguns, que tenen els metges i àdhuc la Medicina, qualsevol despreocupat pot fer el que vulgui de la multitud. I precisament aquesta el seguirà més aviat i més entusiasmada com més inversemblant sigui el tractament emprat; per a l'esperit de l'home ingenu i primitiu és més proper de la veritat allò què s'aparta de la versemblança. Aquest és el secret de saludadors i xarlatans. M. de Sartines un dia empresonà un dels molts xarlatans que en el segle XVII infestaven París i peroraven i oferien remeis a la gentada que passejava pel Pont Nou:

—Pillet, ¿com te les arregles per a atreure tanta gentada i guanyar tants diners?

—Senyor, ¿quanta gent creieu que passa pel Pont durant el dia?

—Deu o dotze mil persones.

—¿Quantes de talent creieu que n'hi ha entre aquella gernació?

—Un centenar.

—Potser és massa — respongué el xarlatan. — Però en fi m'hi conformo i em quedo amb les nou mil nou centes restants per a guanyar diners.

* * *

Els metges hem guanyat una solvència més grossa davant del cos social. L'hem guanyat perquè ens hem capacitat més de la nostra responsabilitat col.lectiva i rodejat d'una austeritat que aleshores no tenia la professió. Fet i fet en el segle XVII no hi havia una tan grossa distància entre el xarlatan i el metge; aquest era un sistemàtic rabiós que no obeïa més que a la llei de l'Escola i dins del seu sistema ho entaforava tot, capigués o no hi capigués.

Però aquest xarlatanisme, tan productiu els primers moments, està sempre a flor de llavi d'alguns professionals que tenen de fer esforços perquè no sobreïxi; cal una coacció molt forta per a cohibir-los. La Medicina ha guanyat austeritat en passar d'un art a una ciència, la gravetat de la nova categoria li ha donat aquesta força moral.

Per això els metges protesten i amenacen quan el xarlatanisme fa de les seves, quan un procediment terapèutic o una doctrina tufeja a embadocador de plaça de mercat. La llei científica cal controlar-la i dictar-la entre tots els iniciats, discutir-la i avalar-la en clos tancat i sense multituds ignorants i fàcilment suggestionables.

Per a la gent el problema de la seva salut és una qüestió sentimental, per al metge és un problema científic. Potser per alguns dels bescantadors és un pecat aquesta posició, encara un acte d'inhumanitat. En veritat és un punt molt sensible per als homes el de la seva salut; l'actitud impersonal del científic revolta alguns dels espectadors, creu veure-hi una fredor en la manera de tractar els sofriments i la vida dels homes. Aquesta actitud antisentimental a l'ull del profà ens ha fet perdre bones amistats, com per exemple la de Bernard Shaw. Però ens ha fet guanyar en la nostra qualitat moral. Encara que sembli paradoxa, la nostra sensibilitat i generositat ha augmentat quan emprar els mètodes científics d'investigació i de control ens ha evidenciat un èxit o un fracàs. Sota aquesta rigidesa de conducta, darrera d'aquelles xifres estadístiques impersonals, més enllà d'aquells delictes afrosos de les viviseccions, al dir dels antiviviseccionistes, hi ha la màxima cordialitat i generositat.

I això explica la desconfiança dels metges davant dels procediments curatius del seu company de San Sebastián i que algú ha malparlat i ha cregut filla de l'enveja i de l'esperit de capella. No, és que hi mancava aquesta freda cordialitat científica; malgrat l'atmosfera de modèstia i generositat de què se l'ha volgut rodejar, manca, precisament, aquesta modèstia i aquesta generositat. Segons diu l'autor, encara que penso que no n'està molt segur, és una tècnica personal i original seva. i avui la moral de la Ciència mèdica no s'avé a aquestes patents i monopolis, que ben mirat es proposen, gairebé sempre, atraure's aquells nou mil nou cents passejants del Pont Nou.

J. AGUADER I MIRO

SANT BENITO
Projecte de vitrall per a la basílica de Sant Pere de Roma.
(*Wahre Jacob*, Berlín.)

Aquest número ha estat passat per la censura

Avantguardisme útil i avantguardisme inútil

Potser ja ha arribat l'hora de rehabilitar la paraula "avantguarda". Tal com la gent la usa es presta a tan variades i contradictòries manifestacions que aviat podria semblar la divisa d'una secta atrabiliària i absurda. "Avantguarda", en el seu sentit lògic i net, ha d'ésser una paraula cara a totes les joventuts, convençudes que la seva missió, en el moment d'entrar en contacte amb la vida espiritual i material de la societat, és la de treballar per a renovar-la i perfeccionar-la. Diríem que la posició més sana de la joventut és la que la mantingui conscient d'aquesta funció renovadora indispensable per la vida del complex social. Es una llei biològica que ha de complir-se en els individus i en les collectivitats, per tal d'evitar l'encarcarament, la decadència i la mort.

Sortint de les generalitats, direm que en les societats formades i arrelades per una tradició ininterrompuda i per unes institucions adequades, el problema es planteja d'una manera molt diferent que en aquelles altres com és ara la nostra, que es troben en un període difús d'oscillació i de transició. En aquestes societats la funció renovadora no és mai prou desperta, intelligent i activa, i els seus valors humans no són mai prou forts. Les dificultats de tota mena, en aquests casos, requereixen en els homes una clarividència excepcional i una voluntat tenacíssima i abnegada. Probablement perquè aquestes no són les característiques més abundants en la nostra gent més coneguda, ens podríem explicar la crisi que és indubtable que travessa la nostra moral collectiva. De totes les concepcions de l'"avantguardisme" a nosaltres — i ens sembla que en aquesta opinió ens podria acompanyar molta gent — ens interessa d'una manera primordial aquella que pugui servir per a fer marxar les coses que hem convingut que eren indispensables per a la nostra collectivitat.

Després d'això bé podem plànyer-nos que al nostre país no hi hagi prou avantguardistes. Hi ha, sí, uns esnobs de l'avantguardisme literari, pictòric i decoratiu, que actuen d'una manera incoherent i subjectiva, animats per una volubilitat femenina i frívola. Hi ha també una mena d'avantguardisme d'idees, fet d'illusions i enlluernaments que irradien uns fets i unes doctrines remotes en l'espai o en el temps, de difícil adaptació als trets immutables del nostre caràcter i de la nostra època. Totes aquestes singularitats, no ens interessen gaire. Ens fan l'efecte d'aquells primitius "montgolfiers" que es llençaven a l'aventura de l'aire d'una manera espectacular, i que acabaven caient malament gairebé sempre. Aquests singularismes només poden tenir el justificatiu de la seva heroïcitat. Si aquesta manca, tot resta en mig d'un innocent joc d'aficionats.

En totes les lluites humanes hi ha un sistema i una tàctica. Els que lluiten dintre d'una collectivitat no poden mai isolar-se d'aquesta sinó volen trencar una harmonia i una articulació de forces que els és necessària per a vèncer. Les avantguardes per ésser útils han de comptar darrera d'elles amb una base de collaboració tan ampla com l'ideal que defensen, que si pot servir de protecció en cas de dissort, és en tot moment la font de tota energia i de tota audàcia. Gràcies al sentit d'aquesta collaboració s'expliquen moltes vegades els casos de temperaments tímids que esdevenen sorprenentment coratjosos. En la gran guerra, van registrar-se amb molta freqüència aquests casos.

Preconitzem, doncs, abans que tot, un avantguardisme basat en raons profundament humanes. Per això mai podrem admetre un avantguardisme pictòric o literari, completament deslligat d'una posició moral sòlida i coherent. Perquè a casa nostra no s'ha entès d'aquesta manera, hem pogut veure alguns joves avantguardistes amb idees completament tronades i encarcarades. Aquesta mena d'avantguardisme no passa mai d'ésser una cosa superficial i canviable, un article de moda, de corbateria, de bar o de "garçonnière".

Reproduïm i ens fem nostres unes poques paraules, amb les quals un periòdic ha volgut condensar el caràcter de la nova generació: cultura, sentit de l'aventura i de l'esport, netedat física i moral, esperit de collaboració.

Aquestes paraules han estat gairebé totes repetides per la nostra premsa. Tots coneixem els apologistes de la cultura i de l'esport. No obstant s'ha parlat poc del joc net i de l'esperit de collaboració, com elements d'una moral social; virtuts que per ésser lluny de nosaltres mereixen que la gent se'n preocupi. Procurarem de parlar-ne en un altre article.

JOAN MARLET

Tres diplomàtics a Montserrat

No se'ns podrà negar que el títol fa bonic, sobretot ara que abunden les conferències amb el nom de l'indret on els homes d'Estat es reuneixen: Locarno, Thoiry, Lausanne, Gènova, Ginebra... No es tracta, però, de cap Conferència de Montserrat ni menys encara de cap conferència montserratina. Es tracta purament i simplement d'una excursió amb què els diplomàtics catalans obsequiaren tres diplomàtics estrangers membres de la Unió d'Associacions per la Societat de Nacions que vingueren a Barcelona tornant de Madrid i de pas cap a llurs respectius països: Txecoeslovàquia per al comte Geza de Szullo, Romania per al Dr. von Balogh i Iugoeslàvia per al doctor Kraft.

L'organitzador de l'excursió fou, naturalment, En Joan Estelrich el qual, malgrat la seva amistat amb Josep Pla, no comparteix les opninions de l'autor de *Coses vistes* sobre Montserrat, «plat de menuts de gallina monstruosos». L'Estelrich és un montserratí convençut, gairebé entusiasta. Tot pujant els Bruchs explicava als diplomàtics estrangers els fenòmens geològics que motivaren l'aparició d'aquells bonys fantàstics al mig de Catalunya. Nosaltres, que no en sabíem absolutament res, ens miràvem el jove director de la Fundació Bernat Metge amb una cara admirativa fins al bocabadament. El comte Geza de Szullo, que es un home «charmant» i plaga a tot ésser-ho, escoltava les explicacions de Joan Estelrich amb aquella atenció que els hostes ben educats solen tenir quan el cap de casa fa els honors de consuetut i ensenya el tresor de la família.

Entre parèntesi, però, hom parlà de política internacional, de literatura, d'art, de belleses femenines i, en aquest sentit, el comte Geza de Szullo, que era el més expansiu dels tres diplomàtics, no amagà les seves preferències per les dones rosses i exuberants:

— A Barcelona teniu un bé de Déu de dones magnífiques. Ahir al vespre vaig sortir a passejar per la Rambla i no em cansava de veure dones precioses. He constatat la innegable superioritat de Barcelona sobre Madrid pel que fa a belleses femenines. Quin bell país el vostre...

Aquestes manifestacions fetes amb una evident espontaneïtat pel comte txecoeslovac ens arribaren al cor i ens tocaren el voraviu de l'orgull nacional.

Vàrem preguntar a l'illustre hoste quina impressió havia tret de la reunió de Madrid. El comte ens digué:

— Els problemes que havíem de discutir requereixen, la majoria, un indret especial, geogràficament i políticament parlant, per abordar-los. Tots els delegats de la Unió d'Associacions pro Societat de Nacions, som, ja no cal dir-ho, gent ben educada i per tant incapaços d'una desatenció incompatible amb l'hospitalitat, sempre admirabilíssima, que se'ns ofereix. Tot això vol dir que les nostres reunions no tindran una eficàcia positiva fins que se celebrin en països, posem com Suïssa, nets de tota màcula de pecat.

Mentrestant havíem arribat a Montserrat i el nostre cotxe es parà sobtadament d'un cop de fre fulminant que ens féu fer una reverència violenta. Un home que sortí no sabíem pas d'on, es parà davant del cotxe i ens digué:

— Reculeu, que ha de saltar una barrinada!...

Joan Estelrich esdevingué pàllid, En Valls i Taberner recomanà serenitat, En Xavier Regàs es mirà el xofer amb uns ulls suplicants com dient-li: tireu enrera, més enrera, més enrera, encara més... Jo, però, aleshores ja no temia els esquitxos amenaçadors de la barrinada, sinó el precipici que teníem al darrera, car les rodes posteriors del cotxe vorejaven la riba d'un barranc esfereidor. El comte Geza de Szullo que no sabia ben bé què passava, però que tenia la impressió que ocorria quelcom de molt greu, donada la cara poc festiva dels quatre indígenes que l'acompanyàvem, preguntà:

— Què passa?

L'Estelrich, aparentant serenitat, contestà:

— No és res, senyor comte, no és res... Provem si la marxa enrera del cotxe funciona bé.

Un instant després se sentí, a quatre metres, un estrèpit enorme i el cop sec d'un tros de roca que es desplomà. El comte digué:

— En efecte. La marxa enrera funciona admirablement!

Des d'aleshores les anècdotes divertides escassejaren més i fins a la nostra arribada al garatge de Montserrat ens vàrem limitar a fer petits comentaris banals, ara sobre un ramat de cabres curioses que treien el cap vora la riba per veure passar el nostre cotxe, ara sobre un grup de nenes excursionistes que venien del Monestir, ara sobre el gos que fa guàrdia al pas a nivell a les ordres d'un esguerrat oportunista.

A Montserrat els nostres companys, que havien sortit de Barcelona en dos cotxes més, ens esperaven amb una gran ansietat. Vàrem explicar les nostres aventures augmentant un xic les línies dramàtiques per tal de tenir més èxit. A la una prenfem el funicular de Sant Joan. Mentre pujàvem, el comte digué:

— Suposo que aquest no tindrà necessitat de provar la seva marxa enrera...

Des del terrat del Restaurant els nostres hostes varen mirar el paisatge i feren els compliments de rúbrica. A llur entorn tenien un grup de selectes indígenes que els esperaven amb candeletes i que els escoltaren amb aquella rialleta de satisfacció que vol dir: «es fa el que es pot...»

El senyor Maspons, al cap d'una estona, quan ja estàvem instal.lats a taula, féu una petita explicació sobre la tradició del porró i algú hi afegí un comentari sobre l'art de beure a galet. El comte hi volgué beure i, llevat d'algunes llànties a la seva camisa, es feu ovacionar amb un trago de resistència. El dinar fou molt animat. L'arròs molt gustós, el pollastre un xic dur. En Regàs parlà de Glozel i el comte féu una oportuna allusió a la barrinada.

No sé pas si els nostres lectors coneixen les admirables condicions del poeta i novel.lista Alfons Maseras per a dinars de compromís. En Maseras és un home de món i, al costat d'una dama, sap fer un cavaller perfecte. L'Estelrich l'havia collocat al costat de la senyora Masferrer, argentina de nacionalitat, però parisenca d'adopció, de gràcia i d'idioma. En Maseras explicava, en francès, alguns records de la seva estada a l'Argentina...

— Vaig anar-hi — deia — quan l'atemptat de Sarajevo...

Els comensals, però, no hi feien gaire atenció, distrets, mirant un diplomàtic com xerriquejava. En Maseras insistí:

— Vaig anar-hi, precisament, quan tingué lloc l'atemptat de Sarajevo...

Aleshores l'Estelrich l'interrompé per dir-li:

— Si ho dieu com un «alibi» per demostrar que no hi tinguéreu participació, no cal que us esforceu... Estem convençuas de la vostra innocència...

Hom parlà una mica de tot, fent aquella barreja de matèries i anècdotes que sol produir-se en un dinar entre amics. L'Estelrich retregué la gent cordial i vehement i un periodista que jo tenia a la meva dreta explicà un cas molt curiós.

— Imagineu-vos — digué — que el senyor Ruiz Porta (ja sabeu el seu temperament afectuosíssim) es trobà l'altre dia en un tramvia de Gràcia - Rambles amb una persona coneguda:

— Què diu de bo, doctor Martí? — exclamà allargant-li la mà.

— Molt bé, doctor Cirera — contestà l'alludit encaixant cordialment.

En Ruiz Porta féu una cara d'estranyesa que espantava:

— Però si jo no sóc el doctor Cirera... — murmurà.

— Jo tampoc sóc el doctor Martí — contestà l'altre.

— Doncs qui som? — digué aleshores el senyor Ruiz Porta exasperat.

L'anècdota tingué molt èxit. El repòrter, però, ens aigualí la rialla aclarint-nos que no estava ben segur que un dels protagonistes fos el senyor Ruiz Porta...

Abans d'abandonar Montserrat els tres diplomàtics del Centre-Europa varen visitar la biblioteca que els PP. Benedictins tenen al Monestir. Dos frares i el doctor Carreras acompanyaren la comitiva pels interminables passadissos atapeïts de volums. Després hom visità el Museu Bíblic. Els nostres hostes varen trobar-ho tot magnífic i confessaren que a casa nostra teníem uns frares «charmants».

Quan vàrem sortir del monestir quatre parelles de nuvis baixaven del restaurant seguits d'una corrua d'invitats que se'ls miraven amb ulls d'enveja.

Camí de Barcelona. el comte Geza de Szullo trencà una mica el silenci que la fatiga imposava per dir-nos:

— Heu remarcat com era bonica aquella rossa que anava al davant? Devia ésser catalana...

DOMÈNEC DE BELLMUNT

Pobre Príncep Carol...

Va durar un temps que les aventures del príncep Carol de Romania varen apassionar el món. En primer lloc la seva vida amorosa donà lloc a no poques proses novellístiques, *scenarios* de films i cròniques completament melodramàtiques que feien sospirar el públic femení dividit en dos grans partits: els partidaris del príncep Carol i els enemics d'aquest donjoan que malmetia el prestigi principesc d'una manera lamentable.

La intensitat d'aquest apassionament per les aventures del príncep Carol es demostra per l'avidesa amb què el gran públic europeu llegia les informaciones que narraven els projectes, els processos o les peticions de les víctimes del príncep, als diaris i a les revistes. En un setmanari satíric de fama internacional recordem haver llegit ja fa algun temps una anècdota en la qual figuraven dos grups de dames que s'invectivaven mútuament: un dels grups era anomenat «des Carolines...»

La seva renúncia al tron romanès, de primer, i després les seves pretensions a la Corona tornaren al primer pla de l'actualitat la figura del príncep Carol. La mort del seu pare donà una nova emoció a la qüestió de la successió a la Corona i el «pujarà? no pujarà?» fulletonesc fou també intens a la mort de Bratiano, l'illustre monàrquic romanès, enemic enèrgic del príncep Carol.

Des d'aleshores, però, el relatiu recolliment del pretendent al tron romanès i la unànime política nacional, absolutament contrària a la candidatura del príncep Carol, semblaven haver tirat un carro de cendres al damunt d'aquesta famosa qüestió de la successió del tron romanès.

L'adveniment del govern Maniu no ha estat pas gaire favorable a Carol. Recentment els prohoms polítics romanesos del partit liberal han fet manifestacions categòriques respecte a la qüestió dinàstica eliminant, definitivament, la candidatura del príncep i manifestant que el govern liberal està fermament d'acord amb l'arranjament constitucional existent.

El príncep Carol, doncs, per una llarga temporada, tornarà a restar al marge de l'actualitat, car és evident que la força del seu atractiu i de la seva popu'aritat era proporcional a les probabilitats d'èxit que tenia la seva candidatura. Això, naturalment, si no en fa alguna de les seves i aconsegueix un enrenou periodístic fugant-se amb una ballarina o amb una *star* de cinema, solució que no deixa de tenir els seus avantatges...

Ateneu Polytechnicum

Com cada any, un cop acabats els ensenyaments tècnics professionals que es donen, durant l'hivern, per a obrers manyans, electricistes, fusters, paletes i teixidors, l'Ateneu Polytechnicum (Alt de Sant Pere, 27, principal), ha organitzat un curs d'humanitats.

Dimarts passat obrí la sèrie la conferència de J. Farran i Mayoral sobre *Idea general d'una cultura.*

Durant aquest mes es desenrotllarà el següent programa de conferències:

Dia 7. — Carles Soldevila, *Consideracions sobre el teatre.*

Dia 11. — J. Lluhí i Vallescà, *Crítica del sindicalisme.*

Dia 14. — Ambrosi Carrion, *L'escriptor i el poble.*

Dia 18. — P. Bosch Gimpera, *Evolució dels estaments socials en la República i en l'Imperi de Roma.*

Dia 21. — Pere Comas, *L'escola primària segons la Convenció.*

Dia 25. — J. Serra Hunter, *El sentit humà i universal de la Filosofia.*

Dia 28. — J. Millàs - Raurell, *El teatre del nostre temps.*

Les conferències començaran a les vuit en punt del vespre.

Durant els mesos de juliol, agost i setembre tindran lloc altres conferències, el programa de les quals ja està fixat.

CALZADOS
MINERVA
Sociedad Anónima
CALÇATS Minerva S.A.
Via Laietana, 80

Agència exclusiva per a la venda de
MIRADOR
Societat General Espanyola de Llibreria, S. A.
Barbarà, 16 Telèfon 12781
BARCELONA

VIATGES MARSANS, S. A.
Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA
Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers
Passatges marítims i aèris - Viatges a "Forfait"
Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.
Informes
i Pressupostos gratis

OFICINA INTERNACIONAL DE PATENTS I MARQUES
Josep Torre de Mer Sanromà
Advocat
Balmes, 66 Aragó, 225 Telèfon 70873

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES LLETRES

UN SENTIMENTAL

Conte inèdit de JOAN MINGUEZ

Herbert tenia per pare un d'aquells optimistes de cabells grisos, envellits a Wall Street entre l'aldarull bursàtil. Sempre l'encantà de tenir un hereu especulador, i li fomentà la dèria. Un nadal, en compte de demanar el sis-cilindres o el passatge a Europa escaient als seus quinze anys, Herbert sollicità de Santa Claus una vice-presidència o almenys una secretaria; quelcom que li permetés de fer junta i mastegar cigars. El seu pare, complaent, el féu debutar com a director auxiliar de la «Kiss Improving Corp.», una entitat filantròpica que tendia a perfeccionar l'expendició de besades. Tot i que periclità, sembla que les activitats de l'empresa iniciaren una prosperitat cinematogràfica.

Vet aquí com, bordegàs encara, mec gairebé, es trobava ex-president de tres Companyies. Aquesta precocitat, ben entès, l'havia privat d'informar-se. Un dia, al Bachelor Club, topà un amic que tornava d'Europa. Canviaren impressions, l'amic li ponderà tant Venècia que Herbert es decidí:

—I com a negocis, què et sembla? — inquirí.

Higgins, que era un plaga, li observà que hi havia una oportunitat magnífica.

—Imagina't que no hi ha ni un sol representant de marques d'auto.

Herbert no s'hi pensà més; consultà el diccionari geogràfic, llegí que Venècia era una ciutat italiana, força populosa. Adquirí en una tómbola una dotzena de Fords, i s'informà del primer vaixell.

—*Honey!* i te'n vas sense demanar permís? —interrogà el vell.

—Negocis són negocis, pare. No em malmetis una oportunitat.

El seu pare el deixà fer, amb una riallada. Solia sostenir que «les lliçons de la vida no es paguen ni a pes d'or», i que per tant valia més deixar-lo que s'elaborés una experiència pròpia.

Herbert empaquetà una gramola, una bíblia, una planxa elèctrica pel cabell i un escuradents que havia estat usat per Washington. El culte de la relíquia era l'única fantasia que es permetia. Altrament, l'obsessió del negoci li barrava tot altre esmerç. Quan alguna noia li preguntava per què es posava petroli al cap, ell replicava que això li donava un cert to de magnat industrial.

—Ara només em falta — concloïa — passar una temporadeta a la presó i ja seré un americà cent per cent.

***

Arribà a Venècia en aquella hora vespral més cromàtica, en què el contorn de les cases i el rossolar de l'aigua tenen un tirat més artificiós. Una passejada per la població li refermà les sospites adquirides pel camí. Maleí Higgins, que li havia jugat aquella passada. Vacilà: li enviaria un explosiu amb l'aspecte de goma de mastegar? Li escriuria sobre una piga íntima de sa germana? Optà per posar-li un cablegrama: «Venut tots els Fords pel camí. Gràcies pel consell.»

D'antuvi, la ciutat el decepcionà, com l'alcohol europeu al qual no trobava cap sabor, acostumat al de contraban. Valorà els vells palaus, i trobava quantitats molt inferiors a qualsevol gratacels. Aleshores, què, doncs? Bluff, també a Europa? Per això no calia moure's. El mateix temple de Sant Marc, un cop n'hagué establert el cubicatge, donà 53 metres menys que la Metropolitan Church.

Així Higgins l'havia enganyat de mig a mig... De bona gana se n'hauria entornat, però l'amor propi el retingué. Demanà inspiració a Sant Vanderbildt, i tingué una idea: motoritzar les gòndoles d'una manera discreta, la qual cosa permetria estalviar un o dos homes per embarcació. Visità les redaccions locals, el municipi, les tavernes. Però sense fruit: els gondolers se l'escoltaven amb bonhomia, acceptaven el Campari i acabaven per adormir-se.

Fou aleshores quan la trobà. Era un diumenge a la tarda. La multitud l'arrossegava per les androne humides, un pont darrera l'altre. Lentament, es contagiava d'aquella laxitud europea, marejat de *carte postali* i de nuviatges emmelats. Es sentí sol, dissemblant d'aquella gent encantada al Rialto davant dels collarets i les miniatures. D'esma anà seguint un capell femení, que se li fonia per les cruïlles; per pur passatemps s'entossudí a no perdre-la de vista. I a poc a poc el penetrà el desig. La desconeguda tombava el cap, intrigada per l'admirador. Quan Herbert compilava mentalment tot el seu italià per abordar-la amb un «bella ragazza sei», una tarja li caigué als peus. Llegí:

Claire Vincennes

Calle degli Assassini

Objectivament, la vida de Clara podia sintetitzar-se així: Nasqué amb renou. Als set anys es proclamà independent. Als quinze, s'escurçà el vestit, el cabell i les creences religioses. I s'escapà a Milà amb un lampista que s'havia descobert condicions pel *bel canto*. Fins que abandonà el tenor i s'establí a Venècia.

—Una torreta al Lido. Sempre havia estat el meu ideal—explicava Clara a les amigues.

Herbert l'hi havia installada, als pocs dies, basquejat per aquella escaleta pudenta de peix i de quitrà. Duraria el que durés, va concretar, amic de les precisions.

I anaven filant una vida llisa, sense entrebancs. De vegades Herbert, sense dir res, agafava el tren i se n'anava a Viena, per deseixir-se del caramel venecià. Clara se'n feia càrrec i esperava pacientment la sèrie de telegrames que el precedien quinze dies seguits: «Arribaré aviat.»

Quant tornava al Lido, li trencava el cor de retrobar en apacible espera aquella Penèlope. I això no li era pas una decepció.

Una matinada, Herbert arribava a casa a mitja vela. Engolí els esglaons premiosament, amb filigranes. La trobà estesa damunt del llit, adormida, en un abandó que l'estiu excusava. Herbert s'hi acostà: als seus ulls, tèrbols d'alcohol, Clara es traduí en un gripau monstruós. El desafià amb quatre ganyotes, i despitat per aquella inèrcia, bo i fent tentines, farfollà en les butxaques en cerca d'un trempaplomes. I ràpidament, com qui practica una tasca familiar li dibuixà amb la fulla una creu damunt el ventre. Retrunyí un xiscle esglaiador. L'espectacle de la sang i el crit el desvetllaren de cop, i corregué a demanar auxili. Anava i venia nerviosament per la cambra, i acabà agenollant-se al capçal amb un posat consternat:

—*Sorry, darling*. Quina llàstima! ha estat una mala intel·ligència, t'asseguro.

La curació trigà. Setmanes més tard, en contemplar la simbòlica cicatriu, es recordà que era de l'Exèrcit de Salvació i murmurà per a ell:

—Diable de signe! Si jo ara la deixés, quina magnífica propagandista, amb el seu temperament!

***

Li ensenyà una carta del pare: «Jo encantat, la «Hardware Pioneers» ha fet 145. l'ordi esbufega, demà nomenem el Consell de la «Steel»... A primers de mes anirem a viure a Chicago; estic solter altre cop. Vina aviat: ja tinc el braç adolorit de signar xecs per a tu. Sobretot ara que et lleu, no et descuidis de casar-te. (Un net serà una bona plataforma per la meva candidatura de senador a Chicago, enguany que els de la «Christian Home» decanten la balança.) Tria-te-la lleugera i confortable, com la teva pobre mare, q. a. c. s. Les d'ací baix solen donar bon resultat: són impersonals, no voten d'amagat del marit, saben vestir-se amb una lentitud distingida...»

Clara s'ennuvolà:

—Això vol dir...

—Doncs mira, que haurem de cercar un capellà.

—Per què fer?

—No et tempta Chicago? I doncs: serem marit i muller.

Ella romangué abstreta, els ulls perduts. Herbert ho interpretà a la seva manera:

—No, dona, no és cap favor. Es una associació Penses que potser...? No t'hi encaparris; si sabessis la història de la meva família... Fes-me aquest favor, dona! després que t'he desgraciat d'aquesta manera...

S'hi enrabià de veure-la vacillar, decantada al refús:

—Vols ésser més delicada que jo ara?

Clara traslluí les seves reflexions amb una frase sublim:

—Però a Chicago... Vaig llegir que hi feien llonganisses de carn humana...

—Clara! Què t'has cregut del meu país? El nostre prestigi nacional, els avenços de la civilització... Carn humana!

Després d'un silenci, transició:

—Algun negre, no et diré...

Tanmateix, es casaren. Una tarda, quan prenien cafè a Sant Marc, s'apropà d'ells un xicot bru, i engrapant a Clara pel braç:

—Per fi t'he atrapat, la...!

Herbert s'alçà amenaçador. Es repensà quan veié que el braç de Clara quedava lliure, i aleshores presentà: «La senyora Herbert Johnson...» Davant l'astorament de l'altre, prosseguí: — I ara, en aquella tauleta, si li plau, poso la meva orella a la seva disposició.

Enraonaren estona. Exsangüe, des de l'altra taula, ella els vigilava de cua d'ull. La seva vida anodina depenia potser d'aquella entrevista, i ella s'ho mirava sense esma d'intervenir, estabornida en el desempar de sempre.

L'home de París, excitat per Herbert a una franquesa total, explicava:

—Quan em vaig adonar que les dones servien per altra cosa que per entretenir-s'hi, li vaig proporcionar amics. Ella m'obrí els ulls, compreneu: bastava cercar noies, invertir-hi alguns sopars, esmerçar-hi unes quantes nits; i després, negoci rodó, un plaçament magnífic. Però tot se n'anà per terra d'ençà que Clara... perdoneu, senyor, volia dir...

Herbert se'l mirava serenament. Quan acabà d'apendre tota l'història de la seva muller, s'alçà i allargà la mà al narrador. L'home bru reculà una mica mentre la veu del marit puntualitzava:

—Siguem amics. Voleu? Embarqueu dilluns en el «Britannia», i espereu-me a Nova York. Tenju un gran temperament comercial. Us felicito. Sereu del pròxim Consell de la meva Companyia...

Tornaren a casa en silenci. Esporuguida, Clara esperava la decisió. Però el trobà afectuós, més casolà que mai, com si tot hagués quedat igual entre ells.

Quan Herbert quedà sol a la seva cambra, es desinflà del tot. Si és no és llagrimejant, es deixà caure damunt del llit, el cap dintre del coixí. No es reconeixia, ell tan impassible, en l'home estovat d'ara.

Es trobà desvalorat. Perquè veia que ell, tan cent per cent, s'havia enamorat com un adrogueret: per primer cop, l'engelosia el passat d'una dona. Ah, Venècia, Venècia!

JOAN MINGUEZ

Mirador d'Alemanya

Servitud i grandesa literàries

Lion Feuchtwanger, que fins ara havia triomfat, sobretot, como autor de teatre, s'ha fet una reputació gairebé mundial de novellista amb el seu *Jueu Süss* que va passant ràpidament a totes les literatures. Si en els primers drames, seguint una filiació intellectual ben germànica, intentà fer reviure els grecs i els indis, ben aviat es girà de cara a la nostra època i en la frenètica aspiració vers la puixança que caracteritza la vida moderna en els grans centres industrials, trobà elements dramàtics d'un relleu prou vigorós. És pels inexplorats camins d'aquestes enormes i duríssimes pugnes entre les grans potències per assolir el domini mundial, que Lion Feuchtwanger ha cercat els conflictes bàsics de les seves darreres produccions teatrals, indubtablement el més característic de la seva obra. En la novella, en canvi — i ens referim especialment a *Jueu Süss* — és amb prolixa minuciositat que, sobre el fons colorit i vivent del XVIII germànic, es complau a narrar-nos la lenta progressió d'una ambició i el fred desenvolupament d'una magnífica venjança, com en una crònica ben humana, saturada de passions autèntiques, que ha valgut a Feuchtwanger el renom honrós de «Stendhal alemany». En la darrera part del llibre la figura del jueu Süss esdevé d'una grandesa impressionant.

En l'originalíssim *Scherzo autobiogràfic* que traduïm a continuació, Lion Feuchtwanger es presenta als seus lectors:

«He passat catorze anys a l'escola, disset dies de presoner de guerra, cinc mesos i mig al regiment, després onze anys a Munic, i la resta del temps en una llibertat relativa. He escrit onze drames, tres dels quals em semblaven bons i no han estat representats mai; un d'ells, molt mediocre, fou representat 2346 vegades; un altre, francament dolent, fou aclamat amb entusiasme en 167 escenaris, alemanys i estrangers. En el drama meu que s'ha representat més sovint, entre la llista dels personages se m'havia escapat una falta d'impressió que feia 41 versos perfectament ininteligibles. Aquests 41 versos, en el curs de les 2346 representacions, foren pronunciats per 197 actors diferents sense que cap director d'escena ni cap actor, ni cap dels 1.400,000 espectadors que els sentiren s'adonessin de res.

»He rebut 2185 manuscrits d'escriptors novells demanant-me aprovació o ajuda; 7169 sollicituds d'autògrafs; 826 dames se m'han ofert per a secretàries. He estat acusat 11 vegades de plagi. He rebut 649 lletres de lectors indignats avisant-me que X o bé Y em plagiaven descaradament. 2078 persones m'han demanat si el pare del jueu Süss havia, realment, estat cristià; 334 m'han preguntat quina era la meva actitud davant del bolxevisme; 124 si creia que la Bíblia era un llibre de revelació divina. He estat cridat 584 vegades al telèfon per desconeguts que m'han tractat de porc jueu; altres 132 desconeguts m'han ofert per telèfon tapissos de Pèrsia a preus singularment avantatjosos. M'he fet interviuar 127 vegades i he deixat 1090 circulars d'enquestes sense resposta.

»Tinc 27 dents, amido 1 m. 60 cm., peso 61 quilos. En una hora puc escriure 7 pàgines a màquina i compondre 4 línies d'un poema. Aquest treball poètic d'una hora m'amagreix de 325 grams.

»He estat 26 vegades interdit per la censura i he sofert 43 visites mèdiques destinades a determinar les meves aptituds militars. Parlo el francès i l'italià passablement, l'anglès i l'espanyol malament, el yíditx, el berlinès i el bavarès molt malament; no sé gens el baix-alemany. Dormo sis hores cada dia; prenc banys molt calents; menjo molt a gust bèsties aquàtiques de tota mena; no tan a gust plats dolços; formo part a Berlín, de la Comissió de control de la pornografia, dedico 4 minuts i mig cada dia a la meva gimnàstica, detesto els gossos i el tabac, soc doctor en filosofia, m'agrada viatjar en avió i sempre se'm pot parlar previ un acord per telèfon.»

Influències

Diu André Gide a un corresponsal de *Die Literarische Welt*, entre altres coses:

Que en la literatura de tot el món no hi ha pas l'equivalent de Goethe.

Que, en conjunt, França ha influenciat més Alemanya que no pas Alemanya ha influenciat França. I que mentre la influència de França sobre Alemanya ha estat una influència de la forma, la influència d'Alemanya sobre França ha estat dels mètodes i del concepte general de l'univers.

Lectures matinals

Don Miguel de Unamuno va dir una vegada que el seu desdejuni intellectual era, cada dia, la lectura del *Glossari* de Xenius. Ja fa bastant temps d'això, naturalment. Aleshores regnava Teresa, la Ben Plantada. Aleshores, alguns dels que avui més feroçment ataquen l'escriptor ex-català, no solament se'n desdejunaven, sinó que en dinaven, en sopaven i en somiaven i tot. Somiaven que vivien a Atenes i que Teresa no era altra que la mateixa Minerva eixida, per a regir-nos amb el seu seny, de la totpoderosa testa de Júpiter. Aleshores, potser perquè anàvem tan escassos de personal, volgué encarregar-se del paper de Júpiter prepotent, i això va esguerrar la comèdia, el que ja jugava el paper d'Apolló. Aleshores, davant d'una Barcelona lliurada a totes les passions, esguerrada per totes les follies i fàcilment emmotllable, com tota matèria roent, si hom hagués tingut l'esma i el coratge de llançar-se a la brega, els nostres escriptorassos feien un pedestal de sonets a la Ben Plantada i aspiraven al somriure encoratjador del dispensador del talent.

No sabem, avui, quin deu ésser el desdejuni intellectual del senyor Unamuno. Pel to dels seus darrers escrits suposem que és alguna lectura greu. I sovint hem pensat que fóra curiós saber amb quina lectura es desdejunen la majoria dels catalans. Abans, sí; llegint l'esquena del full de calendari. Ara, encetaven la lectura catalana en anar al llit, en canvi, ens fa l'efecte que ja l'enceten de bon matí amb el *Full de Dietari*. No us fa l'efecte que en trobaríem moltes de persones que, al mateix temps que la xocolata desfeta, absorbeixen la prosa neta d'En Soldevila? De full a Full, quin guany!

I bé: llegir el *Full de Dietari* és excellent. Però, també, si goséssim, recomanaríem, pel matí, la lectura d'un full de calendari. D'un calendari de qualitat. D'un aquests calendaris que, com el Meyer, us recorda diàriament, amb les seves efemèrides, els grans aniversaris del món: escriptors, filòsofs, homes d'acció, etc., etc., Així, si En Soldevila, dèiem, us dóna un bany de prosa pairal, el Meyer us dóna una dutxa de cosmopolitisme i quedeu tonificats per a totes les lectures del dia.

Llegint el Meyer us adoneu, per exemple, i és només això, concretament, el que volíem dir: que Arthur Schnitzler ha complert 67 anys. Això, està clar, per si sol no és cap mèrit extraordinari. El que en té més és escriure a 64 anys, com ha fet l'admirable escriptor austríac, una obreta com *La senyoreta Elsa*, que per qualificar-la breument, direm que és la més moderna de totes les novelles modernes, tant per l'assumpte com per l'originalitat de la seva exposició i l'agilitat de la seva realització. Quin noble afany de superar-se, el vell autor, quan ja era al cim de la glòria i la fortuna! *La senyoreta Elsa* ha passat ja al cinema. L'actriu Elisabeth Bergner, la nena mimada de Berlín, ha interpretat la protagonista i aquesta mateixa actriu durà a l'escena el drama que, basat en la seva obra, el mateix Arthur Schnitzler està escrivint. *La senyoreta Elsa* es publicarà aviat en català.

Els catalans pel món.

Si no coneixeu *Der Querschnitt*, deixeu-me exclamar: quina llàstima! És una de les revistes més originals del món. Presidida per un eclèctic cosmopolitisme que no s'està de res, es pot dir que cada pàgina és una sorpresa. En el text, a continuació d'un article de Shaw trobareu una poesia de Morand inspirada en la boxa, al costat d'un sonet on el seu autor us fa unes revelacions que us faran tocar ferro, hi ha una *Metafísica del clown*. Els gravats no són menys distrets. Podeu veure-hi la Comtessa de Noailles, un Togores que si l'exposés a Barcelona cauria el sostre de can Parés, la fotografia d'un dibuix fet per un nen en una acera d'un carrer de Berlín, un membre de la família Rothschild en cos de samarreta i la princesa Mechtilde Lichnowsky fumant en pipa — i no és metàfora.

Que aquesta revista tenia alguns lectors a Barcelona, ja ho sabíem. No fa gaire, precisament, que vàrem adquirir l'exemplar que una gentil quiosquera guardava per al senyor Opisso. Tractant-se del darrer exemplar que quedava no ens vàrem saber estar de convèncer-la que una revista així, ben mirat, al senyor Opisso, que ja és un artista format i per tant es pot passar de tot, no li serveix de res. En canvi, nosaltres, que tot just comencem, hi podem apendre moltes coses. El nom dels altres lectors també l'hauríem pogut saber, però per un caràcter naturalment decantat a la indolència és un recurs meravellós deixar un marge a l'aventura.

I, veieu, aquesta ens ha fet conèixer ara, no ja un lector, sinó un lector entusiasta del qual l'original revista, en el seu darrer número, publica la següent original comunicació:

«Molt honorable senyor: La llibreria de Carl Seither, de Barcelona, em serveix la subscripció a *Der Querschnitt*. Aquest magazine és tan original que les persones que el llegeixen han d'ésser per força molt interessants. No podríeu proposar que s'establís una relació entre els lectors? Hom podria canviar-se fotografies, música, reproduccions artístiques, etc., etc. Podríeu començar aquesta secció amb el meu nom i la meva adreça. Us prego que dispenseu la llibertat que m'he pres en escriure-us i entretant quedo, etc., etc. — Pere Mir, Diagonal, 508 - 510, Barcelona.»

JOAN ALAVEDRA

MORALITAT I PROCESSOS

Llegim en el periòdic *Heroldo de Esperanto*, de Colonya, una nova literària d'interès especial.

Es tracta de l'obra de l'autora Srta. Radclyffe Hall *The Well of the Loneliness*, que acaba d'éser declarada permesa de circular als Estats Units, després d'haver estat objecte de dos processos a Anglaterra, amb discursos dels magistrats condemnant-la severament, i privant-ne la venda al Regne Unit.

El tema de *The Well of the Loneliness* és ordinari, vulgar, rebregat: l'amor. Però — i ací ve l'originalitat — l'amor de dones amb dones.

Shaw, Wells i Bennet han protestat que fos privada de circular públicament aquesta obra. Aquest fet demostra que la Srta. Radclyffe Hall ha arribat a interessar, si més no, les autoritats de més prestigi literari en llengua anglesa. En efecte el llibre *Adam's Breed* ja va donar fama remarcable a Miss Radclyffe, i, ara, la polseguera contradictòria entre Anglaterra i Ianquilàndia promoguda per l'obra que motiva aquesta nota ha acabat de donar-li relleu. Es tracta d'una aristòcrata que fa cria de gossos, cavalca a cavall, naturalment, i és membre del P. E. N. Club.

LLIBRERIA FRANCESA
I LLIBRERIA GENERAL ESPANYOLA
La més important de Barcelona
Rambla del Centre, 8 i 10

ELS LLIBRES

IVAN TURGUÈNEV. Pares i fills
Traducció del rus per FRANCESC PAYAROLS

Fa un centenar d'anys escàs, Bielinski debutava en la crítica amb un lema així: «Tenim una literatura? — No, només tenim un comerç de llibres.» Efectivament, tret de Púixkin, aleshores en el ple de la seva activitat, en la literatura russa a penes es trobava res que comptés; la pretesa «edat d'or» del regnat de Caterina II no fou sinó una mentida oficial com tantes altres en contenen les històries oficials, però ni a Rússia ni enlloc s'ha pres mai seriosament. De fet, la literatura russa nasqué al segle passat; almenys la literatura russa que es coneix més al país i a la resta del món.

Aquesta naixença d'una gran literatura — per bé que no tan espontània com ha semblat alguna vegada —, és un dels fenòmens més curiosos dels temps moderns. Havia d'ésser-ho més quan els europeus occidentals conegueren Dostoievski, per bé que aigualit gràcies a les traduccions franceses massa maquillades. Vogüé, potser el principal introductor dels russos a l'occident, no s'atrevia a parlar massa d'aquest autor, tan monstruós li semblava que apareixeria als ulls dels seus contemporanis del Segon Imperi.

Ja de temps la intellectualitat russa estava dividida en eslavòfils i occidentalistes. Dostoievski és classificat entre els primers, Turguènev entre els segons. (Cal advertir que les darreres conseqüències d'aquesta divisió i les que solen derivar-se de «l'ànima russa» fan riure un xic els russos. Vegi's Pozner.)

Turguènev, encara que procedent, literàriament, de Púixkin, ha estat considerat, per les seves freqüentacions alemanyes i sobretot franceses, un autor ben poc rus pels que pensen que ésser novellista rus consisteix a escriure novelles com les de la segona època de Dostoievski. Hom ha cregut que la desigual composició de les novelles més importants d'aquest era un tret característic de la novellística russa, quan, si és un tret de Dotoievski, ho és ben a desgrat seu i són inimaginables els esforços que feia per harmonitzar les diverses parts de les seves grans construccions.

Turguènev, en canvi, al preu d'una major concisió en la psicologia, més suggerida que explicada, passa per ésser un dels russos que més sap de compondre, per bé que, segons els crítics russos, no sigui un estilista.

Ell mateix es reconeixia absolutament mancat d'imaginació, però dotat d'un gran sentiment de la naturalesa. I d'unes dots d'observador agut, encara que no arribant a l'anàlisi microscòpic d'un Balzac o d'un Stendhal.

Turguènev es dedicà, fins als quaranta anys, a les creacions purament artístiques. Fou en 1860 que, a exemple dels seus contemporanis, fou arrossegat a l'estudi dels problemes socials. Sota un règim de censura implacable, els temes menys susceptibles havien de pendre una disfressa literària. La joventut russa, formada de cara a Hegel, a Bruno Bauer i a Max Stirner (autor d'aquell «llibre per a ruminants» — la frase és de Gide — *L'Únic i la seva propietat*), no trobava jeia. Encara que la paraula «nihilista» ja hagués estat aplicada a Púixkin i als altres adversaris de les tradicions acadèmiques, la paraula i la idea semblava néixer de *Pares i fills*, precisament perquè, en publicar-se aquesta novella, Turguènev revelava un estat d'ànima del qual encara ningú no tenia prou consciència.

Però el Basàrov de *Pares i fills* és molt lluny d'ésser el terrible revolucionari que l'acepció moderna de la paraula nihilista ens designa. Es simplement, el prototipus de la joventut materialista de l'època, que només creu en el progrés de les ciències experimentals, «no creu en principis, però creu en granotes», com observa un personatge de la mateixa novella.

Potser Turguènev era massa bon jan, massa dolç i massa amansit per la civilització occidental per dar-nos una pintura com cal dels nihilistes. (Ja en *Dmitri Rudin* el pretès retrat de Bakunin es troba fluix.) Dostoievski volgué fer una rèplica a *Pares i fills* i escriví els *Posseïts*, on és fama que Turguènev hi és ridiculitzat junt amb altres representants de l'occidentalisme.

Per això no arribem a compendre la violència de la tempesta que aixecà la publicació de *Pares i fills*, aquesta novella, com totes les de Turguènev, feta d'un mosaic de personatges i d'accions hàbilment conjuminats fins a amagar completament les juntures, descripció, amb tots els caràcters d'autenticitat, d'aquells medis provincians que el gentilhome camperol de Turguènev coneixia tan bé.

Saludem, amb la publicació d'aquesta novella per l'Editorial Proa, el començ de les traduccions directes del rus al català. Ja ens podem permetre el luxe de no haver de recórrer al pas per llengües intermediàries. Gràcies a Francesc Payarols i Andreu Nin (aquest darrer ha traduït Dostoievski per a la mateixa Biblioteca), ens estalviem aquell pas, durant el qual s'esbrava alguna cosa.

Tot i que Francesc Payarols, fins ara, no era gens conegut en el món de les lletres, s'hi ha guanyat de cop un bon nom: la seva traducció ens sembla oferir les garanties desitjades i coneixement de l'idioma de què es tradueix i d'aquell a què es tradueix. Alguna inseguretat de llenguatge, potser més qüestió de gust que altra cosa, no arriba a entelar la prosa cursiva de la versió catalana de *Pares i fills*. La troballa d'aquest traductor és un servei més a agraïr a la direcció de l'Editorial Proa.

JUST CABOT

ERRADA

Per una involuntària confusió de quartilles, es produí un error en l'article *Estudi crític del procés de producció cinematogràfica* que aparegué en el número anterior.

En la segona columna del dit article, tres paràgrafs que semblen tenir relació amb *La dona marcada*, en realitat es refereixen a *Albada*.

(c) Ministerio de Cultura 2006

I EL TEATRE

MUSIC-HALL

A propòsit de les revistes del Còmic

L'endemà de la guerra, les revistes es convertiren en un devassall de luxe i sumptuositat, de llum i de color. La gent tenia necessitat d'un espectacle que es deturés als ulls, que li excités els sentits, sense emocionar. Fou l'època que Saint-Granier, tot recentment, ha qualificat, amb encert, de període de la inflació.

Aquella època, ja ha passat. El bullici de la nit de l'armistici no s'havia pas de prolongar tota la vida. Som a l'estabilització. Les dones nues, el martelleig constant de l'or i les plomes, dels quadros orientals i dels jardins encantats, de les joies i de les grans figures històriques, ens produeix fatiga. La revista ha de canviar. Tothom pregona la seva crisi, tothom reclama la seva renovació.

A casa nostra mateix, a les darreries de Fernando Bayés, hi hagué qui, davant l'alegria del quadro dels pallassos, de *Cri-Cri*, va clamar contra lo solemne per a demanar la implantació de lo mogut i vistós. I més tard, dies abans de l'estrena de *Charivari*, al Nou, es deia en lletres de motllo que les excentricitats d'una Nina Payne o el somriure de la Jenny Golder eren preferibles als ritmes i pompes d'una dansarina india.

D'aquella necessitat de renovació, que fa que en el repertori dels ballets russos *Le train bleu* substitueixi *Cleopatra*, i que ha determinat el triomf del jazz, perque respòn millor que les encarcarades «machines» d'abans als nostres temps de febre i agitació, no se n'ha adonat encara l'home que a Barcelona, per un cas de «bluff» fantàstic, ha estat fins ara, durant cinc anys, el monopolitzador dels espectacles de revista. Ens referim a Manuel Sugrañes, el titulat «producer» del Còmic.

Aquesta vegada, segurament per manca de mitjans econòmics, no ens ha sorprès amb cap quadro sumptuós. S'ha hagut de contentar, com dèiem la setmana passada, amb unes antiquades escenes de circumstàncies. Però, si li hagués estat possible, ens hauria donat un altre quadro semblant al de l'or, sense fantasia, sense ritme, sense alegria, amb uns vestits confeccionats d'acord amb el figurins d'un dibuixant dels que es diuen decadents per no atrevir-se a confessar la llur condició d'homosexuals i amb l'eterna música carrinclona del mestre Clarà.

S'ha dit i repetit, sense fonament, que Sugrañes és a Barcelona el continuador de l'obra de Fernando Bayés. Jo ho nego en rodó. No ha tingut mai Sugrañes l'instint i la vista del malhaurat Fernando, ni el seu bon gust. Bayés hauria arribat a ésser un veritable creador, mentre que Sugrañes no passarà mai d'ésser un copista. Aquell, així, tingué èxits com el del quadro final del primer acte de *Zig-Zag*, i Sugrañes ha aconseguit fracasos com el dels surtidors de colors de *Museum*. A Bayés mai no li hauria ocorregut donar a representar a Bonetti un sketch de Chavelier.

Poseeix Sugrañes molt bones condicions, entre elles una envejable tenacitat. Però les tira a perdre amb la seva vanitat. Els fums de glòria que continuament li han prodigat els qui el rodegen, li han pujat al cap. En gasetilles de comptaduria, i esmento sols un botó de mostra, ha arribat a afirmar que el quadro «Les quatre edats de la dona», d'una de les seves revistes, havia estat solicitat per un gran music-hall a París, quan els parisencs estaven cansats de veure'l, amb el títol de «Destinity», a les Dolly Sisters, a Ambassadeurs primer i al Palace més tard. És, a més, Sugrañes, massa absorbent. Bayés era un ordenador dels esforços de tots: del mestre de ball, dels escenògrafs, del llibretista, del músic, etc. Sugrañes, en canvi, es veu amb cor per donar-loshi lliçons a tots. No fóra difícil esmentar alguns quadros esguerrats per aquesta causa.

Quan Sugrañes s'ha cansat d'actuar de dictador, ha cridat al seu costat a un home com Pepe Viñas, que parla de decorats «esterilitzats» i converteix un còmic d'opereta nordamericana en un tipus de *El terrible Pérez*. Temps enrera, Pierre Varenne es queixava, des de les planes de *Paris-Soir*, de que el music-hall, que deuria ésser el reialme dels poetes, s'hagués convertit en camp de pastura dels illetrats. Llegint aqueixes ratlles vaig pensar de seguida emb En Pepe Viñas. Semblen escrites per a ell.

JOAN TOMAS

ROBERTO CASAUX

LES SEVES IMPRESSIONS DE BARCELONA

Ha mort a l'Argentina un dels còmics més bons del món: Roberto Casaux. Mireu si era bo que sense haver-lo vist treballar mai, tots els que vàrem tenir el gust de tractar-lo en la seva visita a Barcelona, ara fa sis mesos, ens convertírem de seguida en amics i admiradors fervents d'aquest actor incommensurable, poderosament atractiu i extraordinari.

Nosaltres el coneguérem una tarda al quarto d'Enric de Rosas, el formidable artista argentí, l'amor del qual per les coses i els homes de Catalunya, de tots és prou estimat. Era al capvespre. Feia fred. En entrar al quartet de De Rosas, ens trobàrem amb un home gras, fort, feliç, que tenia una cara expressiva i admirable; un

ROBERTO CASAUX

riure infantil de pallasso il-lustre i uns ullets oberts a tot. La seva panxa era pantagruèlica. Quin home! Tot ell era vitalitat, dinamisme i simpatia. L'home obrí la boca per a contar les seves primeres impressions europees.

—*¡Qué pueblo este de Barcelona, ché! ¡Admirable! ¡Cómo puede la gente abandonar esta Ciudad rodeada de montañas por la Argentina llana como la palma de la mano! ¡Estoy encantado¡ ¡Qué contento tengo por haberme decidido a atravesar el mar! ¡Me ha dado miedo durante treinta años! Pero ¡ya estoy en Europa¡ ¿Quién me tenía que decir a mí que iba a pisar esta tierra que sin haberla visto nunca ya conocía...? Me ha sido familiar el Paralelo, las Ramblas, el Pueblo Seco, el muelle... Sí, figúrese usted que en* El movimiento continuo *interpretaba yo un catalán... «Hola noi!» Era natural de San Feliu de Garranyeta y defendía mi razón con brío y voluntad... ¡Cuánta gente por la calle! ¡Se nota que la gente vive bien, es feliz vive para trabajar y divertirse! ¡Oh, no no es esto como mi tierra, en que la gente trabaja por trabajar, por vivir, para ganar el pan... Allí apenas se divierte la gente! Se adivina en todos la pena de vivir! Van allí a hacer fortuna. Tienen prisa en hacerla para volver al punto de partida! Se comprende... ¡Desde la cubierta del barco he admirado Montjuic! ¡El Tibidabo! ¡Las montañas azules!*

En Casaux parlava exaltat de totes les coses de Barcelona. En arribar a l'Hotel Victòria es va plantar davant del taulell del conserge i amb un accent català inimitable va demanar una habitació. El conserge va dir:

—Que és català vostè?

—*Sí, senyor... He estat más de veinte anyos capatàs de negres al Brasil i soldado en las tropas d'un general mexicano...*

El conserge s'ho va creure i va escriure en el llibre registre «Casó» per Casaux.

De seguida s'ambientà a Barcelona. Anà a veure la revista Museum i feia uns crits i uns aplaudiments xardorosos com una criatura que va al circ; anà a veure treballar En Santpere i va assegurar que el nostre gran còmic era millor que Parravicini.

—*Yo no me voy sin darle un abrazo a este cómico. Esto son cómicos y lo demás cuentos!*

Celebraren junts a la *Granja Royal* el dia de Nadal i el Cap d'any, amb tota la família de Rosas i la seva, i estava admirat dels pallassos—Pompoff i Theddy—, del del públic, de l'orquestrina, de la festa i de Barcelona; soparen a can Soler, de la Barceloneta quasi tots els vespres, i es meravellava dels popets amb suc; les mongetes amb llomillo; el peix fregit i la crema cremada...

—*¡Esto es pescado! ¡Qué tortilla! ¡Parece un sol! ¡Un plato de sopa que es como un maná...! ¡Este vino de Alella es vino de cura!*

Estigué a Montserrat i baixà carregat de medalles, escapularis, creus, etc... Anà a Villa Rosa i conegué de prop el districte cinquè. Es féu amic de tothom i en anar-se'n portava sota el braç per a estrenar *Els milions de l'oncle* de Carles Soldevila i *Els analfabets* de Santiago Rusiñol.

Anàrem a l'Exposició i s'admirà del Poble Espanyol encara en construcció... Tot li feia peça i tot li era motiu per a llençar adjectius vibrants en favor de Barcelona.

Una nit En De Rosas li proposà fer una funció... Casaux s'espantà.

—*¿Trabajar? ¡Hombre, no! ¡Trabajar, no! Y ¡ante un público de Europa...! ¡De ninguna manera!*

Va ésser inútil que insistíssim, que li diguéssim que seria molt ben rebut, que li garantitzéssim que tothom el tractaria bé... Res. Així que sentia que havia de passar dels bastidors a l'escenari es tornava blanc, tremolava i es feia fonedís.

—*No, no... Ahora no. No puede ser... ¡Más adelante! Cuando encuentre amigos y pueda hacerme un ambiente... No, no puede ser...*

I l'home estava tan esverat que ens feia compassió.

Casaux havia estat empleat de banca. I tothom que parlava amb ell, li deia que havien treballat junts...

—*Sí, hombre, tú y yo hemos trabajado juntos en el Nacional...*

—*Sí, hombre, tú y yo hemos trabajado juntos en el Lyonnais...*

—*Sí hombre, tú y yo hemos trabajado juntos en el Hispano-Americano...*

—*Sí, hombre, tú y yo hemos trabajado juntos en el Bonaerense...*

Resultava que Casaux habia treballat en tots els bancs de Buenos Aires i amb tots els admiradors. I Casaux no va treballar només que en un banc i uns pocs mesos encara, perquè Parraviccini va veure en ell un gran actor i el féu treballar vulguis que no.

Era un amo dels escenaris de Buenos Aires. La mort se l'ha emportat i amb ell se'n va un bon amic de Barcelona. Quan arribà a la República Argentina féu unes declaracions importants sobre Barcelona i els seus homes. No havia passat perquè sí. Havia estudiat l'ambient d'aci i se n'anava meravellat de casa nostra.

Tenia dues illusions: venir a Europa i treballar-hi. Només ha pogut realitzar-ne una.

Ho sentim d'una manera molt viva.

Era tan simpàtic, tan «charmant», tan extraordinari, que per a mi restarà com el còmic que es feia admirar sense necessitat d'haver-lo vist treballar. Cas únic, penso jo, en la història del teatre.

FRANCESC MADRID

Ni crític, ni erudit

BERNAT, ENDEVINA QUI T'HA TOCAT

Bernat i Duran, el pobre autor de *Quan el cor parla*, no escarmenta.

Un dia volgué «descobrir» Shakespeare — i el malaguanyat Joan Creixells li hagué de picar els dits. El senyor Bernat i el senyor Shakespeare resulta que no es coneixien ni de vista.

Fa pocs dies, ha pretès «descobrir-nos» Molière. A propòsit de la representació, a Novetats, per la troupe de la Comedie Française, de *Les fourberies de Scapin*, va dedicar gairebé tota la crònica a explicar que Molière havia tret la comedia de no sabem quants autors, començant per Terenci.

— Quin home, aqueix senyor Duran i Bernat! — exclamaren molts. No li escapa res.

Dóna només la casualitat que el número de *Comoedia* de París arribat el matí del dia que el senyor Bernat publicà el seu curiosíssim estudi, inseria també en la secció d'efemèrides, en ocasió de complir-se anys de l'estrena de *Les fourberies de Scapin*, una nota contenint, si fa no fa, els mateixos detalls abocats pel senyor Duran i Bernat al *Ciero*.

Sempre havíem posat en quarentena les condicions de crític del senyor Bernat. Un home que davant una excepcional interpretació de Molière solament sap entretenir-se en contar d'on i com aquell tragué la comèdia, sense atinar a escriure dels intèrprets altres paraules que les rebregades de *sobresalieron tal y cual*, valdria més que en lloc de estilogràfica gastés morralet.

Ara, dubtem àdhuc de la seva famosa erudició. Ens fèiem el càrrec de que era una erudició d'Enciclopèdia de set i mitja al mes; però, ni a això arriba! És erudició de portera francesa.

Sembla, en canvi, que el senyor Bernat és un bon caçador...

Quan s'alça la veda?

VISITES ALS ESCENARIS

Josep Santpere

Si alguna cosa s'assembla realment a un calaix de sastre, aquesta cosa és, sense cap mena de dubte, el quarto d'En Santpere a l'escenari del Teatre Espanyol. Allí dintre hi regna el desordre més ben cuinat que hem vist mai; la capa de pols que ho cobreix tot, mobles, objectes i persones, agafa una certa pompa. De seguida us adoneu, però, que es tracta d'un garbuix de la millor qualitat: tres parells de mitjons, un visitant illustre, quatre manuscrits de melodrames inèdits, els calçotets d'En Santpere, cent fotografies dedicades...

Avui dia, la immensa majoria de *camerinos* no ofereixen més suggestions que les que pugui tenir el despatx d'un alt empleat d'Hisenda. El d'En Santpere, no obstant, constitueix una amable excepció. Aquest quarto ens dóna una idea del que devien ésser aquells famosos *camerinos* de la bona època, que tenien la màgia de tots els prestigis i el picant d'unes meravelles completament inaccessibles.

* * *

— I bé, Santpere; espero que ens fareu declaracions sensacionals.

— Home, tant com sensacionals... De totes maneres puc dir que fa 27 anys que faig de comediant i ni un sol dia he deixat de treballar, per malaltia o qualsevol altra causa.

— És un *rècord*, probablement...

— Una altra cosa: he treballat sempre a Barcelona, descomptant les *tournées* per Catalunya. Només us diré que no he estat mai a Madrid...

— Mai?

— Mai, home, mai! Sembla que us estranya... I una altra cosa, encara: Vos sabeu que En Benavente està tip de dir que quan va escriure *La Malquerida* no coneixia el *Misteri de dolor*, d'En Gual, oi? Doncs us puc assegurar que En Benavente va assistir a l'assaig general de *Misteri de dolor*, que es va fer al Novetats, a porta tancada. Jo el vaig veure. Hi havia també alguns actors de la companyia Guerrero i molts periodistes.

— Veieu, Santpere? Això que m'acabeu d'explicar ja sensacionaleja...

* * *

I ara ve una pregunta d'aquelles que en diem indiscretes:

— Esteu satisfet del gènere teatral a què us dediqueu? Es el que us agrada més?

— No!! I ara...! Jo faig això perquè el públic ho vol, li agrada...

— Perfectament. Suposem, si us plau, que fóssiu milionari. Què faríeu en aquest cas?

— Per ric que fos, no abandonaria mai el teatre, en podeu estar ben segur. Llavors faria coses absolutament del meu gust.

— Quines?

— El gènere de farsa, per exemple. Es el que m'agrada més. De Molière i Goldoni fins als més moderns: Jules Romains i Marcel Pagnol, posem per cas. Em dedicaria exclusivament a fer teatre d'aquest ordre.

— Molt bé. I què en penseu, vós, del teatre modern?

— Per començar, crec que no hi ha teatre modern en el sentit exacte de la paraula. No s'ha fet res més que revifar velles normes, antigues costums, intentant disfressar-les amb un bany de modernitat. Les passions que mouen els personatges d'avui són les mateixes de segles enrera, i no pot ésser pas d'altra manera. En el sentit d'expressió diguem-ne exterior, tampoc s'ha fet res de nou. Ni el decorat sintètic és una cosa nova ni els drames de Lenormand, tallats en petits quadros, són una cosa original. Vós sabeu perfectament que tot això ja s'havia fet.

— Bé, però...

— Jo no entenc — continua En Santpere, molt interessat amb el tema, pel que es veu — jo no entenc com encara no s'ha suprimit tota aquella faramalla de l'escenografia tradicional. Crec que haurien de desaparèixer tots aquests decorats, aquests telons i aquestes pintures. El cinema, per exemple, ha manllevat moltes coses del teatre i el teatre no ha fet servir res del cinema. Per què no s'intenta aprofitar-lo com a fons, com a marc de les produccions escèniques? Per què entestar-nos en pintar decorats realistes o bé estilitzats, si tenim el cinema que ens pot oferir un fons gairebé veritable? Està clar que la realització de la meva idea està plena de dificultats, però coses més difícils s'aconsegueixen. El que jo proposo és, podríem dir-ne, l'antítesi del cinema parlat, que ara està de moda.

* * *

Finalment, En Santpere ens parla del teatre català:

— El cas està — diu — en que els nostres autors són massa prims, no bufen fort. El teatre ha de tenir gruix i relleu, perquè entri al públic. La gràcia està en saber compaginar aquests elements diguem-ne de perspectiva amb la gràcia i el talent. Entre els nostres autors, els que són fins ho són tant de fins que les seves obres passen sense que el públic se n'adoni. Els altres, els que coses robustes, tenen un gruix de mala qualitat, i això tampoc fa el pes. Amb aquestes, anem tots plegats una mica a la babalà...

— D'acord, amic Santpere, d'acord: anem a la babalà.

CODORNIU

LA MUSICA

OPERES DEL PAIS I ESTRANGERES

En el Liceu, en la temporada present, es representaran dues òperes italianes, dues d'alemanyes, dues de russes, dues de franceses i dues d'espanyoles. Això vol dir que hi ha òperes de diferenta raça, o de divers origen geogràfic; és a dir, que aquesta qualificació es refereix, no a una qualitat essencial o a una característica pròpia de la substància de l'obra, sinó a una condició, fins a cert punt, independent d'ella, un accident d'origen o procedència.

Se'ns podria observar que el fet que l'autor sigui d'un poble o altre, i que l'obra s'hagi produït en aquesta o en aquella terra, ha d'influir en el color i el sabor de la música creada, com les peres de Puigcerdà i les taronges de València; però, és que la música és una creació de l'esperit de l'home, i no ha de tenir arrels a la terra com les plantes i els seus fruits que es ressenten de les influències del sol, del fred i de l'aigua (cada dia menys, perquè l'home domina, modifica i burla els elements, amb més poder a cada hora), i ha d'ésser d'igual mena aquí i allà, de la mateixa manera que és igual la ciència en els diferents països, i no es pot dir: la matemàtica russa, o la química espanyola. I si se'ns digués que l'art té arrels profundes en el cor de l'home, i l'home en la terra on ha nascut, direm: arrenquem aqueixes arrels per crear un art ben abstracte i espiritual, un art superior, igual per a tothom i a tot arreu.

Si analitzem el perquè de les qualificacions geogràfiques o ètniques que s'apliquen a les òperes, veurem que, a punt de referir-se a l'origen o a la nacionalitat de l'autor, es basen en certes característiques que són precisament els defectes que tenen. Així, per exemple: es diu *italiana*, l'òpera que manca del sentit simfònic que té la música pura i bona; es diu *alemanya*, l'òpera que manca del lirisme vocal i de la forma musical quadrada; es diu *francesa*, la que li manca qualitat; *russa* lo que no té tècnica; etc.

Es a costa de defectes que les òperes poden ostentar un qualificatiu nacional; què no els hauria de mancar si caiguéssim en la debilitat d'anomenar-les òperes regionals, provincials o comarcals!...

El camí a seguir, per tot artista d'ideal, és doncs ben clar: suprimir els defectes anullant les diferències; res d'òperes de més ençà o més enllà del mapa; *òpera*, només, amb totes les perfeccions, i sense els defectes que caracteritzen les òperes nacionals. Les creacions de l'esperit humà no tenen diferències; les facultats espirituals no coneixen la separació de les races: músics amb músics s'entenen, savis amb savis, financiers amb financiers, els d'aquí amb els de l'altra part de món; però no ajunteu un filòsof amb un saltataulells del mateix poble, que no s'avindran mai.

L'home, per les seves potències espirituals, és igual entre totes les races civilitzades; el poder de l'esperit sobre el món material és manifest; per això, l'home, igual per l'esperit, tendeix a igualar-se en el cos: sobrepuja la força del clima; no retornarà, per valor de la seva voluntat, a l'indi o al pell-roja a Amèrica, ni al negre a Africa; serà sempre blanc; o millor, superblanc (més o menys torrat); quasi quasi, super-home.

M'encanten les utopies; sóc partidari de totes les grans teories, un xic desacreditades; sóc universalista, progressista i esperantista; no hi fa res que no sàpiga l'esperanto; penso que com que és molt fàcil ja l'apendré quan s'hagi imposat a tot el món; que deurà ser molt tard.

JAUME PAHISSA

Teatre Català Novedades
Gran Companyia Catalana
Direcció: C. CAPDEVILA

Avui dijous, tarda, una altra creació formidable d'ENRIC BORRAS:

TERRA BAIXA
I
GENTE BIEN
d'En Rossinyol

Nit, «Tertúlia Catalanista»
Reposició de l'obra d'En Segarra
MARÇAL PRIOR
Protagonista: ENRIC BORRAS

— «Faci's la llum», digué, i la llum fou feta.

— Així, doncs, ja havia inventat la fosca?

(*Gringoire.*)

Lavabos Cardona. Vergara, 1

TEATRE CATALÀ ROMEA
COMPANYIA VILA-DAVÍ
Primera actriu: M. VILA — Primers actors: DAVÍ i NOLLA

Avui dijous, darreres representacions a preus populars del sensacional èxit:

El Procés de Mary Dugan

Demà, divendres, nit, beneci d'Angela Guart:

TENORIOS i LA SANTA

Es despatxa a comptaduria.

(c) Ministerio de Cultura 2006

CINEMA I DISCOS

Comentaris

Ens plau assenyalar l'article que Jeroni Moragues ha dedicat a *I el món camina* en l'últim número de *La Nova Revista*. És el tercer comentari remarcable que llegim sobre el film humanissm de King Vidor. Recordem els altres dos; el que F. Centeno escribí arran de la seva estrena, breu per bé que espontani, assenyalant ja tot seguit la significació excepcional del film en qüestió en mig de la indiferència general dels crítics, i el que el nostre collaborador Apol M. Ferry escriví a la *Gaseta de les Arts*, ple de suggestions i ric d'idees.

J. Moragues fa molt atinades consideracinos sobre la tècnica. Ès quelcom que sempre ens ha colpit com i quan la gent parla de tècnica a propòsit del cinema. En sen-

ELEANOR BOARDMAN, la inoblidable esposa en «I el món camina»

tir-los quelsevol creuria que la tècnica té en el cinema una importància més gran que en qualsevulla altra art. Qui parla de tècnica a propòsit d'una novella o d'un drama? Molta gent evidentment entén per tècnica, en el cas present, coses que tenen molt a veure amb la química i l'òptica, però que res no tenen a veure amb la tècnica espiritual, l'autèntica tècnica que permet l'existència de l'obra com a artística. Ponderem la tècnica (fotografia) d'un film alemany i no veuen la que hi ha, i de bona classe, en una cinta de King Vidor, Griffith o James Cruze.

Ens ha plagut molt llegir: «*Albada*, aquesta enorme creació de Murnau.» Després d'aquestes paraules no li podrem tenir rancúnia del que escriu a continuació. Ens concedirà que l'evolució de Murnau dóna l'espectacle reconfortant d'un home que cada cop s'humanitza més i que, per revenir al que dèiem abans, hi ha més tècnica en *Albada* que en el *Tartuff*, *L'últim* o en el *Faust*.

Portat per un entusiasme, per altra part tan comprensible, J. Moragues no exagera quan diu: «Després de Chaplin potser l'únic film que respon d'una manera absoluta a la idea de cinema pur és *The Crowd*, de K. Vidor.»

Què és cinema pur? No pas el cinc minuts de Chomette. Ès a dir, allò pot ésser pur, però no en el sentit en què J. Moragues empra aquest mot, ja que pur no vol pas dir *res* en el sentit de literatura o d'emoció. Hi haurà puresa quan l'expressió sigui assolida per mitjans estrictament propis al cinema. Aleshores, doncs, no fem de *I el món camina* una nova etapa del cinema. King Vidor té èmuls en aquesta tasca de purificar l'expressió cinegràfica: Lubitsch, Brenon, Murnau, treballen en aquest sentit tan bé com ell.

Pel valor de la idea, *The Crowd* pot ésser proclamat el més gran dels films; pels mitjans emprats per traduir aquesta idea, no és certament una cosa del tot excepcional; el veiem dins la més autèntica tradició cinematogràfica.

D'acord, absolutament d'acord amb l'article que ens ocupa, no hem volgut sinó apuntar prudentment una restricció, no oblidant mai la lliçó de modestia que J. Moragues ens dóna escrivint: *potser*.

J. PALAU

CAMISERIA FITÓ BARCELONA
JAUME I, 11

— Vol bitllets per al pròxim concert benèfic?
— A benefici de qui?
— Ès per cobrir el dèficit de l'últim concert.

(*Candide.*)

La nostra passada sessió

Amb el mateix èxit que les anteriors es celebrà la nostra tercera sessió el passat dilluns dia 3.

A fi de fer temps i esperar als retardataris sempre nombrosos, abans de començar el programa anunciat es projectà la Revista Goumont i tot seguit el film documental sobre la vida de les aus, espècimen del film de caràcter pedagògic realitzat amb la suficient amenitat per interessar un públic heterogeni.

Per primera volta en les nostres sessions hi havia un film còmic. Ès incontestable que una de les tasques més meritòries del B. F. C. ha estat la de cridar-nos l'atenció sobre l'alt valor de comicitat de les pellícules de H. Roach, interpretades per Stan Laurel i Oliver Hardy. Nosaltres hem volgut només, amb la inclusió d'un film d'aquest parell d'actors remarcables, ratificar la tasca a què alludíem i donar-hi un altre radi d'acció que el fet que les nostres sessions siguin públiques fa més ample. *Per al casat la casa* no és, convenim-ho, un dels millors films de H. Roach, però amb tot és sempre bo i té sobretot un començ deliciós.

Després tocà el torn al film d'avantguarda: *Emak Bakia*. Man Ray, com explicava la nota inclosa en el programa, treballa amb la cooperació de la llum, li interessa més el valor de plasticitat dels objectes que llur realitat i ha compost amb un talent remarcable quinze minuts de cinema pur dins un esperit anàleg al que animava els cinc minuts de Chomette presentats en la nostra primera, per bé que molt més interessants. Al costat del cinema narratiu ens interessa de debó aquesta activitat pel que en podríem dir música lluminosa.

Una part del públic, no pas gaire nombrosa, manifestà durant la projecció d'aquest film la seva hostilitat, d'una manera certament un xic inquietant per al propietari del mobiliari. No acceptem aquesta actitud. Nosaltres anem de bona fe i fem públic el programa. Per què entraven, doncs? Algú pretenia i tot que li tornessin els sis rals, cosa que és a totes llums una extravagància que ultrapassa tot el que Man Ray pugui arribar a idear. El que sí volem notar és que a moments l'escàndol sincronitzava admirablement amb l'espectacle lluminós de la pantalla, i es cuidava de dar-nos, doncs, l'explicació d'aquest. D'una cosa estem segurs, i és que aquests protestataris són els nostres clients més segurs i que tornaran, o si no, als fets. Els citem, doncs, a la nostra próxima, que serà tan bon punt la calor minvi.

La sessió acabà amb la projecció del film *El lloro xinès* que, a desgrat d'una intriga tèrbola, té prou valor espectacular per mantenir l'interès constantment.

El lloro xinès és, pròpiament parlant, un melodrama; el seu argument, per tant, conté totes les espècies adequades a mantenir el públic en tensió. Quasi gosaríem dir que el protagonista més important és el que no surt *personalment* en escena: la malastrugança inherent a un collar de perles (ja és sabut que tot sovint han corregut pel món joies que porten mala sort).

A més a més de l'interès de la trama, allà on Paul Leni ha arribat a realitzacions formidables és donant qualitat plàstica a les escenes. El començament, amb aquell catau de baixos fons de Singapur on balla Anna May Wong; l'escena virolada del carrer del barri xinès en festa; l'entremesclat de fragments colorits al llarg del film, sobretot quan el lloro ha de lluir el seu bigarrat plomatge; les combinacions de claror i ombres, talment d'un bon pintor, etc., etc., acrediten Paul Leni com un dels posadors en escena més conscienços d'ara.

El cinema Rialto estava ple de gom a gom i entre el públic poguérem remarcar la presència del millor de casa nostra. Gràcies a tots que amb la seva assistència cooperen a la tasca que ens hem emprès en bé de la nostra cultura cinematogràfica.

Gràcies també al senyor Vilalta per la seva tasca intelligent en la direcció musical.

Es veu que s'ha de saber nedar i guardar la roba

Són conegudes les enormes despeses que ha ocasionat la filmació de les pellícules que ha dirigit a Amèrica von Stroheim. Sembla que, per aquesta causa, aquest director no ha fet diners. Billie Wilder explica a *Der Querschnitt* les desventures del realitzador de *La vídua alegre* en un article que acaba així:

«Stroheim és pobre. De Mille, Griffith, Lubitsch, no saben què fer dels diners. Murnau s'ha comprat un yacht i vol passejar-se un any entre el Japó i Califòrnia. Stroheim viu amb la seva família en una caseta senzilla i ha d'anar en un quatre-cilindres. Ès el «càndid foll» de Hollywood. Gent que arriba d'allí ens diu que Stroheim vol tornar a seva pàtria, però li manca el coratge: com el rebrien a Alemanya?»

Les pròximes estrenes

El material per a la present temporada amb què les cases productores compten, s'està ja liquidant. Som ja a les acaballes de la temporada i resta ja ben poca cosa a veure. Hem cregut interessant per als nostres lectors donar aquí el nom de les pellícules que manquen encara estrenar i que presenten interès. Naturalment que recomanar un film sense haver-lo vist és impossible. Les exigències financieres dels que paguen malmeten molts cops les millors intencions dels artistes més escrupulosos. Però

No és un film retrospectiu. Es una escena de «Un barret de palla d'Itàlia»

com sigui que el públic des de fa temps passeja d'una sala a l'altra el seu avorriment, creiem que ens agrairà aquesta indicació que li oferim d'un repertori que per la qualitat dels autors i la vàlua dels intèrprets presenta un mínim de garanties. A més a més ens impulsa a fer-ho la temença que algunes d'elles siguin estrenades sense la més lleu publicitat i directament als cinemes de darrera categoria, com ha passat ja amb altres de notables. Pel que es veu, això és degut a l'excés de material amb què els empresaris compten aquest any; ara que aquest excés prové d'una intolerable exhumació de cadàvers. Una sèrie de pellícules inservibles ens són ofertes, que fan que altres de més notables tinguin d'esperar torn o anar directament al cove. I, així, mentre a Madrid es diverteixen veient *Solitud* i *Els quatre diables*, nosaltres ens hem de quedar a caseta.

Aquí va la llista, per dissort ben curta, dels films alludits amb el seus respectius autors:

Paul Fejos: *Solitud*.
Víctor Seastrom: *El Vent*.
Cecil B. de Mille: *La incrèdula*.
Víctor Fleming: *El despertar*.
D. W. Griffith: *Les tristeses del diable*.
René Clair: *Un capell de palla d'Itàlia*.
Cavalcanti: *El tren cec*.
Roberston: *El cavaller pirata*.
Brenon: *Un petó per a la Ventafocs*.

Paul Fejos, V. Seastrom, Cecil B. de Mille i D. W. Griffith es passen de presentacions. La seva tasca és prou coneguda perquè calgui recomanar-la. *El vent* compta amb la interpretació de Lilian Gish i Lars Hanson, és a dir, doncs, que aquest film ha nascut de la collaboració dels tres artistes que ens valgué, l'any passat, *La dona marcada*. La pellícula de D. W. Griffith la interpreta Menjou, i tenim entès que no és cap film de categoria. V. Fleming és l'autor d'*El destí de la carn*, que ningú no negarà que estava ple d'encerts en el treball de direcció. René Clair és un dels mestres incontestables del film a França, on es considera *Un capell de palla d'Itàlia* una obra mestra en el gènere humorístic. Cavalcanti també és un director que s'aprecia molt a la nostra veïna nació; les crítiques que n'hem llegit fan concebre algunes esperances en el film *El tren cec*. Roberston és l'autor d'*El capità Salvació*, un dels millors films de la passada temporada i que bé un día tocarà d'ésser projectat en les nostres sessions. Com que *El cavaller pirata* comporta un *scenario* que presenta certes analogies amb la citada pellícula, podem també esperar-lo amb certa confiança. Finalment, Brenon tothom sap que és l'autor de films magnífics entre els millors, com *Beau geste* i *El capità Sorrell*.

"Gratacels" film esguerrat

Les primeres imatges d'aquest film prometen molt, malhauradament, l'hi passa el que a molts films americans, mentre no passa res, les imatges i llur successió és excellent, la seva existència es justifica per si sola, les veieu amb gust i temeu raonablement el moment en que l'argument vindrà a distreure la vostra atenció d'elles. Aquest argument no tarda a iniciar-se; des d'aquest moment és quelcom molt corrent.

Un grup de *girls*, assagen unes dances en el celobert d'un gratacels. Les evolucions coreogràfiques d'aquesta amable comparseria són contemplades per un grup de mecànics penjats en les articulacions d'un gratacels veí. Tot aquest començ és magnífic — a desgrat d'una fotografia opaca — i és una indicació del que es pot fer en aquest sentit: Un poema visual d'aquestes enormes construccions metàliques.

La història que serveix de guió al film, explota un tema que ara es veu s'està posant de moda. Ens referim a l'amistat, a l'amistat aquella que sap sobreposar-se a totes les contrarietats i rivalitats, que sap trobar el camí de la reconciliació després de les més aferrissades baralles. Després d'haver vist a Mac Lagren, Torrence, J. Gilbert i altres en aquesta tasca, francament la interpretació d'aquest film no podia trobar-nos gaire indulgents. En mans de dos artistes de talent, les situacions són prou acceptables per a que el film tingués una amenitat sostinguda.

Els sons en el Cinema

Diu Abel Gance:

El meu pròxim film no serà parlat, però sí sonor. Els sons poden infondre al cinema una nova vida. Progrés que caldrà expiar; ja veiem totes les escorrialles teatrals envaint la pantalla. L'allau comença ja.

Per mi el que hi ha d'interessant és fixar no pas allò que sentim en la vida, sinó justament allò que no sentim degut al costum. El cinema no ens ha revelat un repertori de formes que ignoràvem? Quines coses no poden aconseguir-se del registre mecànic! L'alentit i l'accelerat sonor! Immenses possibilitats que ens fan entreveure una música inconeguda.

Asssitim a una crisi definitiva. Potser el cinema en morirà, per esdevenir ràpidament alguna cosa d'arqueològic. Potser, al contrari, sortirà d'aquesta prova amb una segona joventut.

Despatx: Consell de Cent, 308. Caves: Llansà, 11
OINOS
Selectes vins del SINDICAT AGRÍCOLA DE VILARRODONA
Misteles, Vinebres, Garnatxes i tota classe de vins generosos
Servei a domicili Telèfon 19414

DISCOS

PETITES NOTES

* Podeu fer curosament una tria abans d'adquirir un aparell per tal que gaudeixi de totes les perfeccions del moment, i és possible que en arribar a casa ja potser serà vell: tal és la rapidesa amb què avui es perfeccionen els aparells de reproducció mecànica de la música. La casa Polydor ha lliurat al mercat un nou *portàtil* que gaudeix d'una gran potència amb perfecta netedat de sons. Una nova cambra d'amplificació interior proporciona una exquisida sonoritat i el conjunt de l'aparell és presentat en forma molt acurada.

* Blanca Selva, la ben coneguda pianista, va a començar per a Columbia una sèrie d'interpretacions, les primeres de les quals seran obres de Deodat de Sévérac, el músic occità tan excellent les obres del qual sovintegen poc en els nostres concerts.

* Al Tribunal de Cassació de França, va resoldre's una qüestió de certa transcendència. Els editors concessionaris de les obres d'un músic, el contracte del qual era fet abans que es propaguessin els aparells de reproducció mecànica, pretenen la propietat exclusiva d'enregistrament de les obres d'aquell, a la qual pretensió s'oposen els autors, allegant que aquest nou mitjà de difusió de llurs obres no va inclòs en els contractes que es discuteixen.

* A Odeon no l'absorbeix la música solament. A París ha cridat els artistes de la Comèdia Francesa, alguns dels quals llegiran davant del micròfon La Fontaine i altres clàssics francesos. Ací ja va donar-nos recitals de Berta Singermann.

* Columbia és l'editora per excellència de música moderna. Després de *L'Ocell de foc* de Strawinsky, han seguit dos quadros de *Petruixka*, del mateix autor. De Honegger acaba de publicar un formós quartet, que sona molt bé. Ara també ha enregistrat un trio de Francis Poulenc per a piano i instruments de vent.

* La Companyia del Gramòfon, vetllant pel seu prestigi, fa una reimpressió clàssica de discos editats abans. Seguint aquest criteri, ha publicat ja diverses sardanes, de les més populars: *L'Empordà*, *El cavaller enamorat*, *Girona aimada*, etc.

* Dels últims festivals wagnerians de Bayreuth, Columbia n'ha tret el seu profit, puix que, en aquell ambient, ha enregistrat el *Tristany*.

* Prova de la importància que va assolint la música en disc, *Le Journal* i *L'Auto* han creat una secció dedicada al gramòfon.

— ¿Que és veritat que els petons són dolents per la salut?
— No ho sé, perquè no he estat mai...
— Què... mai besada?
— No, no he estat mai malalta.

(*Candide.*)

— Aquest vi és tèrbol; canvieu-me el got.
— No és pas que el vi sigui tèrbol; és el got que és brut.
— Ah, així, *bueno*.

(*Ric et Rac.*)

FAIANÇA CATALA
VIDUA DE SANTIAGO SEGURA
Grans novetats amb objectes per a presents.
Bomboneres amb dolços per a bodes i bateigs.
PRESENTACIÓ EXQUISIDA
Corts, 615 BARCELONA

GRAN SASTRERIA LAIETANA
LA DEL RELLOTGE
ELEGANCIA - PROMPTITUD - ECONOMIA
Extens i variat assortit en les novetats que la moda imposa
Veritable i garantitzat tall americà
Trajos estam i fresc, a mida, des de . . . 75 pessetes
Pantalons tennis a mida, des de. . . . 18 a 115 »
TALLADORS DE PRIMER ORDRE
40, VIA LAIETANA, 40
TELÈFON 12446

(c) Ministerio de Cultura 2006

DE LES ARTS

LES PINTURES MURALS DE RAFAEL PADILLA EN EL MONESTIR DEL POBLE ESPANYOL

La cosa més comentada de l'Exposició ha estat el Poble Espanyol. A hores d'ara, potser ja es pot endevinar la classificació i el sentit de les diverses opinions. Sembla que els comentaris de la *vox populi* són unànimement favorables; però, en canvi, en altres cenacles hi ha diverses maneres d'apreciar aquesta *pensada* arqueològica. No es tracta — ni caldria registrar — aquella posició, tan gratuita, d'anar contra el corrent, sinó de la probable influència perniciosa, quant a educació estètica, que pugui ocasionar la còpia arqueològica. Els contraris del Poble temen una reacció folklorista, un retorn a les antiguitats; millor dit: la sistemàtica mania de retornar al passat, cosa, per altra banda, tan equivocada com l'altra mania de voler ésser modern. A criticar el Poble Espanyol en aquest sentit, crec que hi ha una exageració. Cal, abans que tot, considerar-lo pel que és: una atracció d'Exposició. Si aquest Poble hagués estat construït amb materials autèntics i en un barri qualsevol de la ciutat, no dubtaria a manifestar-me contrari, de la mateixa manera que no accepto «Mar i Ceb» amb tot i que els elements antics són autèntics. Però, en el cas que comentem, els possibles defectes provenen, a la meva manera d'entendre, d'un altre ordre.

Quan vaig al Poble Espanyol, em fa l'efecte que vaig al teatre; accepto, per tant, tota mena de trucs i similacions. I potser, per això, el trobo massa real, massa de debó. Una mica més enllà, i ja estaríem en el teatre de la Natura. Per això, preferiria que encara fos més de cartó, més arbitrari i amb una pàtina molt més ingènua. Salvant, doncs, aquests petits detallets, i situant el Poble Espanyol en el lloc que li pertoca dintre el recinte de l'Exposició, i amb la funció que li escau, accepto amb entusiasme la seva realització.

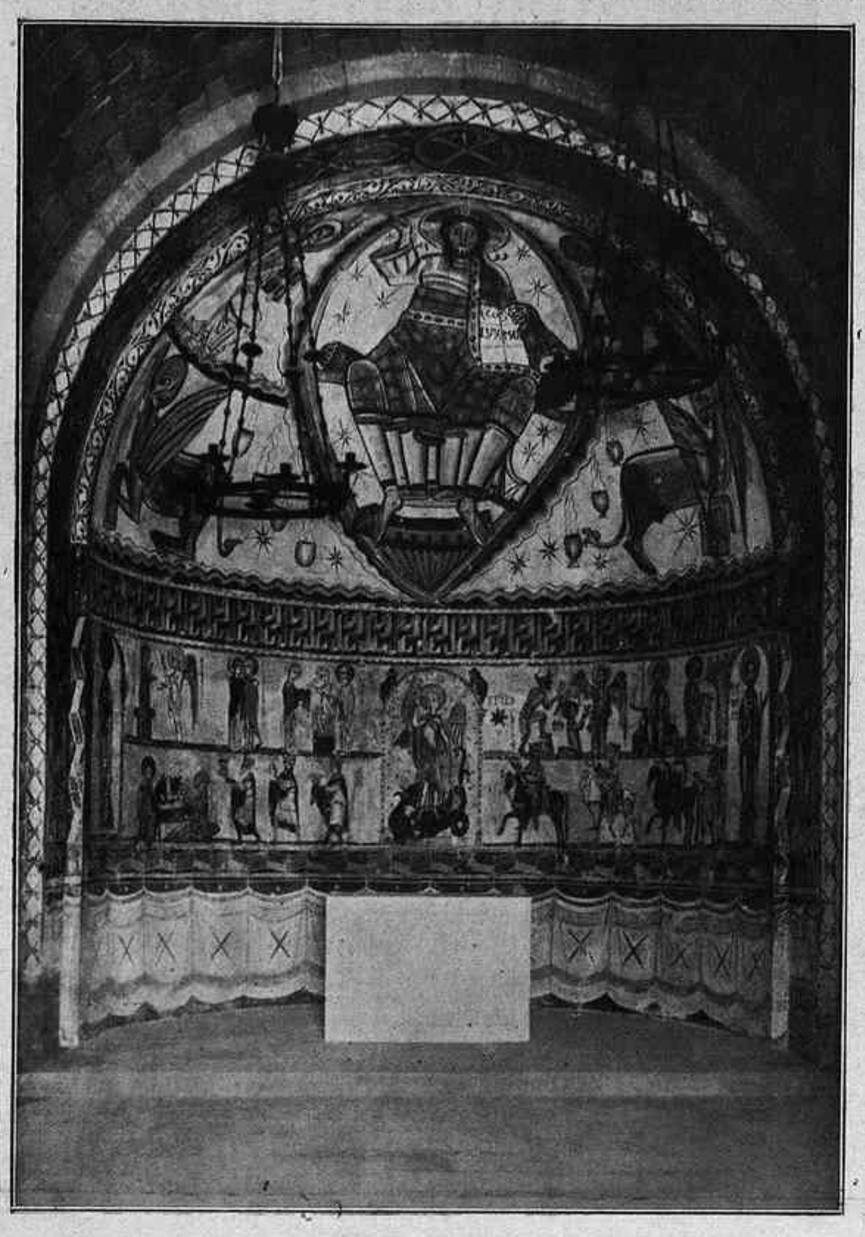

Les pintures romàniques de l'absis

En les pintures murals del monestir català, Rafael Padilla ha copsat el vertader sentit del Poble. Es tractava de pintar l'interior de l'església d'estil romànic. Res més fàcil per Padilla que copiar fragments de pintura mural romànica de la mateixa manera que va fer-ho quan collaborà en les publicacions de l'Institut d'Estudis Catalans. Aquesta còpia hauria estat un error, un pastitx sense suc ni bruc. Padilla ha preferit decantar-se cap a una interpretació personal de l'estil, i ha reeixit admirablement.

Sant Miquel

L'esperit limitat arqueologista probablement trobarà molts defectes en aquestes pintures (de la mateixa manera que els avantguardistes — també em refereixo als limitats — en troben al Poble Espanyol), i us parlarà del sentit estàtic del vertader romànic, de la intensitat continguda de la mirada en els personatges, etc. Per aquest camí es fa difícil copsar les excellències de l'obra de Padilla, la qual esdevé més agradable, precisament, en els fragments més personals, com en el Sant Miquel que publiquem, sant al qual està dedicat el monestir.

La part de pintura de l'intradós de la volta és la més imitativa de l'estil. Recorda, potser amb massa justesa, una pintura actualment a Boston, la qual — si no recordo malament — és originària de Mur. La mateixa disposició del Pantocràtor i els quatre Evangelistes al voltant, però també amb una interpretació feliç de l'original. La gama colorista és una altra cosa a remarcar i potser la més important. Conseqüència evident de la qualitat colorista de Padilla en la pintura de cavallet.

Situats, doncs, en aquest teatre monumental del Poble Espanyol, aquestes pintures del monestir que, segons la firma, *Raphael Padilla, malacitanus, cives barcinonensis, pinxit*, són una de les decoracions més ben entesa i agradable.

MÀRIUS GIFREDA

EXPOSICIONS

Jaume Bassa Ribera, P. Brugués Mir, Valeri Corberó, Josep Gual de Sojo, R. Sarsanedas i Oriol.

A les Galeries Areñas aquests distingits artífexs han exposat una selecció de llurs produccions. Aquestes exhibicions de l'art dit industrial haurien de mostrar-se més sovint perquè així hom pot anar seguint el desenvolupament dels nostres bells oficis. En aquest procés cada dia es pot constatar una major superació dels procediments tècnics en els diversos oficis; però quant a la concepció estètica de l'objecte l'avenç va més endarrerit. El retorn a la depuració de l'ofici és una cosa molt estimable, com també la dignificació dels materials, però, a més a més, cal pensar, i per sobre de tot, en la simple bellesa de l'objecte, cosa que avui dia és més corrent en la fabricació d'objectes *usuals* que en els de *pretensions* de fisonomia refinada.

Jaume Bassa és un bon tallista de fusta. La copa número 1 i la capsa número 5 són dues mostres de talla reeixida i agradables de forma. Però, la copa número 4 i la palmatòria número 12 es confonen amb qualsevol objecte de *basar artistic*.

P. Brugués dóna proves convincents de conèixer amb seguretat l'ofici d'esmaltador de vidre. Mes em sembla que amb això no n'hi ha prou. Perquè un vidre, *només*, d'elaboració perfecta sols serà admirable en contemplar fragmentàriament cada un dels seus centímetres quadrats, i això no és pàs la missió d'una copa, la bellesa de la qual s'ha de cercar en el conjunt. En els motius marins és on Brugués demostra una sensibilitat de color més afinada.

Valeri Corberó és l'expositor que presenta més peces de qualitat. Els seus esmalts i els metalls són d'una depuració remarcable, tant en l'ofici com en la concepció. A més de l'artífex hi ha el temperament de l'home sensible al bon gust.

Josep Gual exposa ceràmica i esmalts sobre vidre. Quant a la ceràmica, encara hi ha preponderància de l'arqueologisme i en els vidres predomina la influència dels estils d'altres esmaltadors. Potser, precisament per tixò, algunes peces són força agradables, però per aquest camí és probable que sols arribi a la fita de la discreció, la qual, a la meva manera de veure, és preferible a la *banal* originalitat.

R. Sarsanedas conrea el difícil art del lacador. Sols per això en aquests temps de *camouflage* ja és d'agrair. A part la qualitat de la laca (gairebé en tots el objectes reeixida) hi ha una desigualtat en la visió estètica dels objectes exhibits per aquest intelligent lacador. Així veiem peces admirables com el plat núm. 6 (de forma meravelolsa), el plat núm. 4 (on el reflex del vaixell recorda una laca japonesa de la collecció del senyor Mansana) i uns braçalets de vertadera distinció; però, en canvi, en un pla molt inferior situaré la copa núm. 3 i la peça núm. 7.

Dels dos plafons, admirablement executats per Sarsanedas, prefereixo el dibuixat per Camps.

A part del valor intrínsec, pel sol fet de dedicar-se a la manipulació de laques, rebi, el senyor Sarsanedas, la nostra felicitació entusiasta.

M. G.

LLIBRES REBUTS

Catedral de Barcelona. 64 ilustracions amb text de FRANCESC MARTORELL. — *Catalunya artística*, núm. 1. (Llibreria Verdaguer, Barcelona, 1929.)

Sota una presentació que és la universalment adoptada par a aquesta mena d'obres (recordeu les collecions «Gowans», «Italia monumentale», «El arte en España», etc.) la Llibreria Verdaguer ha publicat el primer volum de «Catalunya Artística», dedicat a la Catedral de Barcelona.

La part més important, en llibres d'aquesta mena, és, naturalment, la part gràfica. Per això en aquest volum figuren seixanta quatre ilustracions molt ben triades, i molt ben tirades sobre paper «couché». Suposem que la selecció és també obra, com el text, de l'arquitecte Francesc Martorell, la competència del qual en qüestions arqueològiques no cal ponderar.

El text (català, castellà, francès i angles) és un prodigi de concisió que no perjudica per res el contingut. Francesc Martorell ha fet el miracle d'encabir en les menys planes possibles una descripció històrica i artística de la nostra catedral.

Un periodista català ens deia els tràfecs en què es veié fent de cicerone d'uns collegues francesos que vingueren per l'Exposició. Deu minuts de llegir el text de Francesc Martorell i s'hauria estaviat un paper poc lluït.

Com que creiem que aquestes monografies poden ésser de molt servei per a fer conèixer a tothom, i als mateixos barcelonins, les riqueses artístiques que tenim mal conegudes o mig ignorades, acollim amb simpatia la iniciativa de la Llibreria Verdaguer i desitgem que amb la major brevetat vagin apareixent els altres volums d'aquesta collecció tan ben presentada, tan útil i tan còmoda.

X***

Perdoni, senyor Gasch!

El venerable teoritzador dels nostres endarrerits avantguardistes, el degà dels nostres crítics, el documentat escriptor — documentat sobre totes les novetats delirants sorgides de 1920 ençà —, el senyor Sebastià Gasch, es veié obligat a tombar-se sentint el seu delicat olfacte brutalment ferit per una suspecta pudor de socarrim. Se li havia encès la cua de palla i sembla que l'espurna provocadora de l'incendi no era sinó un article nostre, inserit en aquestes mateixes columnes, en el qual fèiem algunes consideracions sobre allò que ha estat anomenat «la pintura neta».

Convençut que el nostre article era originat per un de seu — com pot haver arribat a imaginar-s'ho? —, ha tret del seu rebost d'arguments estandarditzats i esterilitzats les millors peces del repertori, i, invocant un fantàstic «dret de defensa», ens ha tirat entre cap i coll un article suculent i fulminant. Se li giraria feina a justificar els atacs en què el basa. Però la feina no l'espanta; prou que es veu per les proporcions materials preses per les seves rèpliques (?) en aquesta i en ocasions precedents. Naturalment que és una feina fàcil, perquè les persones que hagin llegit — si la cosa val la pena — l'article meu i el del meu contraopinant (citant-los en ordre cronològic), s'hauran adonat ben bé que les coses han quedat exactament tal com estaven.

No volem de cap manera establir una polèmica ni obrir una discussió. No hem de sortir ara a repetir el que diguérem, aclarir-ho ni defensar-ho. Creiem que són totalment inoportuns i inoperants aquests exercicis i no ens han fet mai cap ilusió les picabaralles. L'estrenu heroisme del senyor Gasch no trobarà en nosaltres matèria per exercir-se. Sabem amb qui tractem i no tindrem la més petita velleïtat de pretendre convèncer-lo. En la nostra lògica — desgraciats! — dos i dos són quatre; amb la d'aquest senyor no podrem saber mai quant fan. Parlem un idioma tan diferent l'un de l'altre que no pdríem entendre'ns de cap manera.

Però sí voldríem fer al senyor Gasch unes quantes observacions: ¿vol dir, senyor Gasch, que està bé per vostè, un home tan modern, tan actual, sortir-nos amb els misèrrims recursos, «pompiers» i anacrònics, de qualificar de »feina negativa» aquella que no es fa a favor seu? ¿de parlar de «novell» i de «primicer» amb tota la seva ingenuïtat com per desautoritzar-nos? ¿I tot allò de les «malaltisses intencions anorreadores a les quals no sabem oposar (sic) cap sanitós anhel constructiu», etc., etc? Quines altres coses podria dir la patum més patum i més putrefacta, carrinclona i fossilitzada?

Senyor Gasch: vostè, amb el seu article ha fet allò a què ens té ja acostumats, allò que en futbol es diu: «deixar la pilota i anar per l'home», en boxa «donar cops baixos», etc. Sembla mentida que un home com vostè que parla tant d'esport oblidi d'aquesta manera les més elementals regles del *fair play*. O és que la seva tan decantada esportivitat no és més que verbal o, més ben dit, verborreica? Dóna unes sorpreses això de l'onirisme...!

El senyor Gasch ens ha demostrat com portava el pap ple, amb tot i la seva fama internacional — d'ell i dels seus; Mare de Déu, si n'hi ha! —, de vexacions i d'humiliacions, d'ofenses i de greuges, i s'ha volgut esbravar d'una manera o altra. Tot li sigui per més bé.

No hem pas de pretendre sincerar-nos sobre les nostres intencions, els nostres mòbils, les nostres afeccions i la nostra fe — d'on ha tret el senyor Gasch tot allò que en diu? —, ni de descobrir eixeridament quins són els recòndits motius que han mogut el tal senyor a la seva «defensa». Aquells que ens coneixen saben prou bé qui som, i els que no ens coneixen i li poden donar crèdit, ja els deixem que pensin de nosaltres el que vulguin; no ens interessa gens ni mica l'opinió en què ens puguin tenir.

Però, no hauria valgut la pena, senyor Gasch, que en comptes d'esfereir-nos amb aquell castell de llamps i trons ens hagués explicat una mica més bé allò que pugui ésser la seva «pintura neta»? Perquè amb la clarissima i intelligentíssima definició que ens n'ha donat ens hem quedat tan a les fosques com abans. Ja ens semblava que seria molt demanar una mica de sentit comú, però no ens pensàvem que fos tant! Perdoni; perdoni, senyor Gacsh.

A part que no ens fa gens de por i no ens en darem mai la més petita vergonya, sinó que ens sentirem molt honrats que hom ens pugui comparar amb Joan Sacs, hem de dir al nostre valent atacant que no tenim cap necessitat de defensar davant d'ell — precisament! — el nostre lèxic. Només li direm que aquests derivats com *criticista, teoricastre*, etc., que tant el sulfuren, són usats en literatures ben dignes i no tan remotes perquè un home de mitjana cultura pugui disculpar-se amb llur ignorància, i que tenen una ascendència molt més noble, molt més llunyana que la que ell es pensa. Ja seurà, senyor Gasch: no hem pogut tenir la sort de creure'ns que el món va començar el dia que vàrem néixer. I si té a mà un diccionari (i si no el té, corri a comprar-lo), li aconsellem que hi cerqui la paraula *barbarisme*, i veurà que té un significat ben diferent del que vostè es creu.

No valdrà la pena de fer gaires consideracions sobre la qualitat moral d'una persona que tolera, segons diu el senyor Gasch de si mateix, una «censura subterrània més temible, més perillosa, més odiosa que la censura oficial». Això, si és veritat, ens demostra que aquest senyor deu tenir un ben estrany i original concepte de la vergonya quan, després d'haver suportat la tal censura, encara se'n queixa públicament amb aquell to d'inspirar llàstima. Són coses que se les deu portar l'avantguardisme que cultiva.

I, per acabar, senyor Gasch, quan hagi de donar traduït un text francès, procuri's un traductor que en sàpiga una mica més que no el que li ha traduït la frase que ens dóna del magatzemista de «pintura neta» René Gaffé. Si coneix algú que posseeixi el dit idioma, faci's corregir aquella traducció, i allà veurà *barbarismes* i inexactituds de tant de pes, que sabent només el ctalà ja n'hi ha prou per trobar-los-hi. Si entén el llenguatge de Maritain de la manera com ha demostrat entendre el de Gaffé, deu esgarrifar el garbuix que vostè es deu haver fet, senyor Gasch, en el curs de les lectures filosòfiques amb què de tant en tant apuntala els seus textos.

Passi-ho bé, senyor Gasch; no cal dir que li deixem la llibertat d'elucubrar tant com vulgui i d'escriure el que li sembli, que per nosaltres ja pot anar fent.

JOAN CORTES I VIDAL

— Heu fet festa un dia dient que estàveu malalt... i us vaig trobar a l'hipòdrom fent molt bona cara.

— No diríeu pas el mateix si m'haguéssiu vist després de la darrera cursa!

(*Passing Show.*)

IGNORANCIA

— Em penso, Ramon, que això és allò que en diuen els raigs «ultraviolents», oi?

(*The Humorist.*)

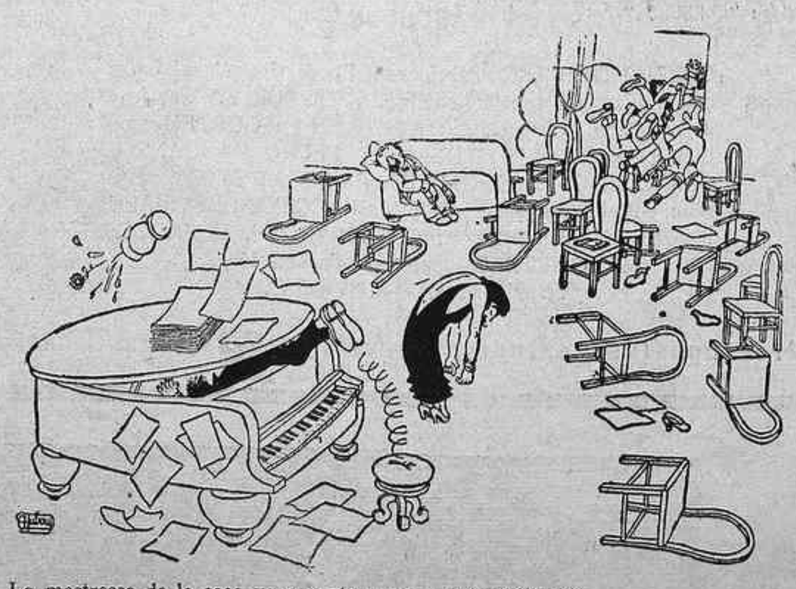

La mestressa de la casa va a cantar una una tercera peça.

(*Ric et Rac.*)

Subscriviu-vos a la

GASETA DE LES ARTS

Revista catalana d'art antic i modern

Feu fer els vostres gravats en la

UNIÓ DE FOTOGRAVADORS

CORTS, 481 : Telèfon 33421

Patiu de l'estómac i budells? Sí? Així no heu provat

ELS POLVOS ESTOMACALS DEL JESUITA

Proveu-los i el vostre agraïment per aquest preparat serà etern, perquè us tornarà el benestar i l'alegria.

VENDA: A LES FARMACIES

Agents comercials: DR. ANDREU I FILLS - Barcelona.

(c) Ministerio de Cultura 2006

PIERCE-ARROW

El cotxe de qualitat i distinció

Exposició i venda: AGÈNCIA STUDEBAKER • València, 295

Exposició Internacional de Barcelona

Oberta fins a la una de la matinada

Les taquilles d'entrada a l'Exposició es tancaran una hora abans. Cada nit, els Palaus, Jardins i Avingudes de l'Exposició estaran profusament iluminats.

Gran Parc d'Atraccions

POBLE ESPANYOL, obert fins a les dotze de la nit.
Tancament de taquilles a les onze

La secció de l'Art Antic del Palau Nacional estarà obert igualment al públic tots els dies de 10 a 1 del matí i de 4 a 7 de la tarda, sempre que no hi tingui lloc cap festival.

PREUS

Entrada al recinte	2 ptes.
Carnets de 25 entrades	45 »
Passes per a la temporada . . .	100 »

Per a facilitat del públic s'expendran els Carnets de 25 entrades i els Passes de temporada tots els dies no festius, de nou a una del matí i de quatre a sis de la tarda, a la BANCA ARNUS, plaça de Catalunya, 23.

Palau Nacional

Tres grans Concerts Simfònics per la

Orchestre des Concerts Lamoureux

Primer Concert, divendres, dia 7 de juny, a les deu de la nit

Director: ALBERT WOLFF

PROGRAMA

I

Ed. Lalo	Ouverture de *Roi'd'Ys*
H. Berlioz	*Symphonie Fantastique*
	a) Reveries
	b) Un bal
	c) Scene aux champs
	d) Marche au suplice
	e) Songe d'une nuit de Sabbat

II

C. Debussy	*Nocturnes*
	a) Nuages
	b) Fêtes
M. de Falla	Danse du feu de *L'Amour sorcier*
F. Schmitt	*La tragedie de Salomé*

PREUS

Llotja sense entrada	50 ptes.
Cadiral volant amb entrada . .	8 »
Circular platea, amb entrada . .	8 »
Cadira platea, amb entrada . .	4 »
Butaca primer pis, amb entrada .	4 »
Cadira circular pis, amb entrada .	3 »
Entrada general i a llotja . . .	1 »

OBSERVACIONS

En aquests preus no hi va inclosa l'entrada especial d'accés a l'Exposició. Totes aquelles persones posseidores d'abonament, carnet, passe o invitació a l'Exposició, només hauran d'abonar l'entrada general o localitat que desitgin ocupar.

Despatx de localitats al Centre de la plaça de Catalunya i a les taquilles oficials de l'Exposició, del carrer Marquès del Duero (Palau de Comunicacions) i a les del Palau Nacional.

RAMON BES & C.A

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes y utillatge per les Arts Gràfiques

Carrer Aguilers, 1, i Via Laietana, 4
Telèfon 15524 - Apartat 896
Direcció telegràfica: DANIBES
BARCELONA

"BABY-LAX"

El millor Laxant-Purgant

AIGUA DE ROCALLAURA

La deu més rica del món

Si vosté pateix d'**Albuminúria, Litiàsis úrica (mal de pedra), Bronquitis parenquimatoses, Nefritis crònica,** es curarà radicalment amb

AIGUA DE ROCALLAURA

S'expèn
amb ampolles de litre i de mig litre
i en garrafons de vuit litres

Distribuidors generals

FORTUNY, S. A.

CARRER HOSPITAL, 32, - SALMERÓN, 133

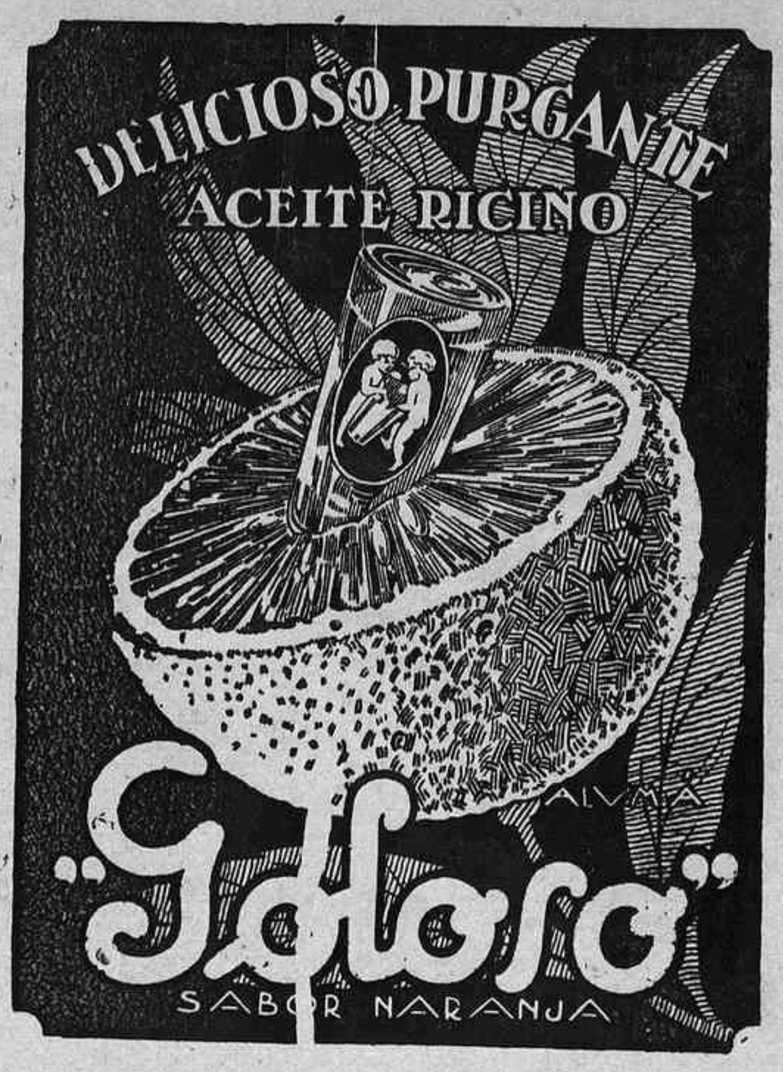

"ORTOPEDIA MODERNA"

Fill de B. CARCASONA

Taller i despatx: ESCUDELLERS BLANCS, 8. - Telèfon 10916

Braguers Reguladors

per a retenció absoluta de la trencadura.—Faixes de totes menes
Faixa-cotilla abdominal.—Models moderns

Cotilles Ortopèdiques

per a guarir o corregir les desviacions de l'esquena

Més de cinquanta anys de practica són la millor garantia

Societat Espanyola de Carburs Metàl·lics

Correus: Apartat 190
Teleg.: "CARBUROS"

Mallorca, 234
BARCELONA

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI, Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99 % DE PURESA, Fàbriques a Barcelona i València :: ACETILEN DISOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid i València :: FERRO MANGANESI i FERRO-SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i pesses seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIO INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

Pressupostos, estudis, consultes i assaigs, gratis

A l'ESTADI pel

Les més grans manifestacions esportives.

El camí més ràpid, econòmic i curt de l'Estadi, és pel Funicular de Montjuich, que funciona continuament.

LES MATEIXES TARIFES DEL FUNICULAR

Pujada: **35 cèntims** - Baixada: **25 cèntims** - Pujada i baixada: **DOS RALS**

Tocant a l'estació del Funicular s'hi han instal·lat despatxos d'entrades

A l'estació del Funicular (Paral·lel, xamfrà carrer Nou de la Rambla) hi deixen els **tramvies** de Circumval·lació, el de Sans-Port i el de Can Tunis, com també la línia d'**autòmnibus** Drassanes-Sant Andreu.

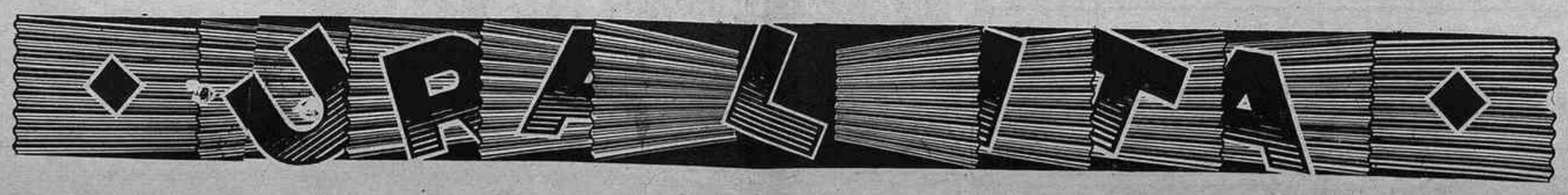

IMP. LA NEOTIPIA
RBLA CATALUNYA, 110 - BARCELONA

(c) Ministerio de Cultura 2006